

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL X » NR. 447 » 28 iunie – 4 iulie 2014 » Săptămânal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

Dan Lungu, managerul Festivalului Internațional de Literatură și Traducere Iași:

„Tot mai multă lume este interesată să ajungă la FILIT”

Ediția din 2014 a Festivalului Internațional de Literatură și Traducere (FILIT) Iași se anunță spectaculoasă. Numărul de scriitori și traducători invitați va fi mai mare anul acesta, iar printre cei care au confirmat deja prezența se află nume importante ale literaturii mondiale, precum Herta Müller, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură, și David Lodge, unul dintre cei mai iubiți și apreciați prozatori britanici. Directorul festivalului, scriitorul Dan Lungu, a explicat pentru „Suplimentul de cultură” că această a doua ediție vine și cu evenimente noi precum „Rezidențele FILIT pentru traducători străini” sau un proiect de promovare a muzeelor literare ieșene. Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași va avea loc anul acesta între 1 și 5 octombrie.

FOTO: www.bookblog.ro

Citiți articolul semnat de Răzvan Chiruță în » paginile 8-9

A fost sau n-a fost anunțată comasarea Operei cu Naționalul?

George Onofrei

Duminica trecută s-a consumat a doua ediție a Galei Premiilor Operelor Naționale Române, o inițiativă lansată de Beatrice Rancea la Iași. Într-unul dintre discursurile sale din timpul Galei, regizorul Andrei Șerban a făcut o declarație surprinzătoare: Opera ieșeană trebuie să se unifice cu Teatrul Național, în acest fel încetând „jocul de-a șoarecele și pisica”.

» pag. 3

Opera a făcut spectacol în cartierele Iașului

Ioan Stoleru

În cadrul celei de-a doua ediții a Festivalului Internațional al Educației, Opera Națională Română Iași a susținut, în perioada 23-26 iunie, o serie de concerte în cartierele Iașului.

» pag. 2

Cronică de carte

Religia polimerilor – studiu de caz

Bogdan-Alexandru Stănescu

Cu atât mai bun mi se pare M. Duțescu, cu cât evită schema poetizării comune și și asumă spunerea unei povești, continuă firul narativ desfășurat în *Și toată bucuria acestor ani triști*.

» pag. 10

Cronică de carte

Noua și minunata viață a lui Harap Alb

Florin Iorga

Fără deraieri și fără pagini inutile, cu răsturnări de situație palpitate și numeroase trimiteri politice, *Relatare despre Harap Alb* de Stelian Turlea e o poveste savuroasă. Se citește repede și cu plăcere, iar la urmă, după ce ți-a stârnit apetitul, te lasă cu o poftă nesățioasă de cărți bune și cu vreo câteva curiozități.

» pag. 11

Opera a făcut spectacol în cartierele Iașului

În cadrul celei de-a doua ediții a Festivalului Internațional al Educației, Opera Națională Română Iași a susținut, în perioada 23-26 iunie, o serie de concerte în cartierele Iașului. Programul realizat de către Beatrice Rancea, managerul ONRI, a cuprins arii din *Carmen* de Georges Bizet, *Liliacul* de Johann Strauss, *Văduva veselă* de Franz Lehar și alte opere celebre și s-a încheiat cu câteva melodii interpretate împreună cu corul de Juniori al Operei.

Ioan Stoleru

Marti seara, Esplanada Oancea din Tătărași e ca de obicei plină de viață. Oameni care se plimbă sau stau pe bănci la umbră, bătrâni care joacă table și discută în jurul meselor rotunde și părinți cu copiii. În fața scenei FIE, unde se pregătește concertul și de unde acum se aude muzică electronică, atmosfera e întreținută de un băiat și-o fată pe picioare, îmbrăcați în albastru. Copiii aleargă în jurul lui, iar el se joacă cu ei sau mai sperie în glumă câte-un trecător, în timp ce ea se plimbă printre oameni, la un moment dat aplecându-se să-i ofere o floare unei domnișoare. Ca-ntr-o comedie, un domn în costum negru, cu baston, pălărie și pictat pe față, se apropie de copii, îi face să zâmbescă, glumește cu ei, îi trage de nas sau se face că le pune piedică, pentru ca apoi să rădă împreună.

Alți copii dansează, se joacă pe lângă scenă sau se plimbă cu bicicleta de colo-colo. Un bărbat din public, nemaivând răbdare până la concert, începe a dansa în fața scenei, ceilalți amuzându-se de mișcările improvizate de acesta.

În curând, tenorul Adrian Ionescu apare pe scenă și face câteva probe de voce, după care concertul începe cu vestita *Granada* de Augustin Lara. Forfota de pe esplanadă se calmează, fiecare găsimându-și câte un loc, în picioare sau pe bănci, de unde să-l urmărească mai atent pe bărbat, iar cei mici dansează în continuare, acum pe muzica acestuia. Vanzătorii de la magazinele de haine din jur ies și ei în fața prăvăliilor pentru a urmări spectacolul. Adrian Ionescu îi cedează scena mezzosopranei Laura Scripcaru, care urmează să cânte aria „Habanera” din *Carmen* de Georges Bizet. Un bătrân jovial măntreabă dacă nu vreau să-i iau locul, pe bancă, spunând că el a tot stat.

Cântec și dans

Dacă la început spectatorii sunt doar câțiva, unii timizi și curioși, pe măsură ce spectacolul avansează aceștia se strâng cu zecile și-apoi sutele pe Esplanada Oancea. Părinți care-și plimbă copiii în cărucioare se opresc să asculte și ei câteva piese și-apoi nu mai pleacă, iar la ferestrele și pe terasele blocurilor din jur poți vedea oameni care absorb concertul. În timpul duetului „Hanna – Danilo” (*Văduva Veselă* de Franz Lehar), tenorul dansează câteva secunde cu soprana Irina Scafaru. De sub copacii înfloriți, publicul entuziasmat aplaudă după fiecare melodie, iar copiii

care nu dansează se joacă printre părinți și bunici.

Soprana Mihaela Grăjdeanu interpretează „Aria Adelei” din *Liliacul* de Johann Strauss, iar tenorul Adrian Ionescu nu-i dă pace. Se apropie galant, ea îl respinge, el dansează în jurul ei, ea îl ignoră, cântă puțin împreună și, când vede că nu este băgat în seamă, scoate ceasul de buzunar, numărând pe degete, tot mai mirat, câte secunde poate soprana să țină vocea sus. Jocul celor doi atrage aplauzele celor din fața scenei, care uită pentru câteva momente că sunt pe Esplanada Oancea din Tătărași și se lasă purtați de magia spectacolului și-a muzicii.

Maria de Buenos Aires, în Tătărași

Urmează duetul Tony – Maria și „I feel pretty” din piesa *West side story*

de Leonard Bernstein și-apoi *Maria de Buenos Aires* de Astor Piazzola, iar câteva cupluri se țin în brațe sau dansează ușor pe ritmul melodiilor. Cum esplanada e deja plină, unii părinți și-au urcat copiii pe umeri, să poată vedea și ei scena, în timp ce alții încearcă să-i calmeze pe cei mai neastâmpărați să nu facă gălăgie sau să sune din claxoanele bicicletelor. Și, apropo de copii, pe scenă a urcat și Corul Juniorilor Operei, care împreună cu soprana Mihaela Grăjdeanu au cântat „Do, Re, Mi” și „Lonely goatherd” din *Sunetul*

muzicii de Richard Rogers, apoi „Strictul necesar” („Bare necessities”) din *Cartea Junglei* de George Bruns. Ultima melodie, un *brindisi* de Giuseppe Verdi, îi aduce pe scenă pe toți soliștii, care-i invită pe cei din public – acum sunt aproape până-n stradă de mulți – la dans și bucurie.

Spectacolele de operă în cartiere au avut loc luni pe Ștefan cel Mare și marți și joi în Tătărași. Cel de miercuri, din Alexandru cel Bun, a fost anulat din cauza vremii și reprogramat sâmbătă, 28 iunie.

Programul spectacolelor realizate de către ONRI în cartiere:

Augustin Lara – „Granada” – Adrian Ionescu
 Georges Bizet – *Carmen* – „Habanera” – Laura Scripcaru
 Johann Strauss – *Liliacul* – „Csardas” – Cristina Simionescu
 Franz Lehar – *Văduva Veselă* – „Aria Viliei” – Diana Bucur
 Johann Strauss – *Liliacul* – „Aria Adelei” – Mihaela Grăjdeanu
 Leonard Bernstein – *West side story* – „duet Tony – Maria” – Irina Scafaru Roșu – Adrian Ionescu
 Leonard Bernstein – *West side story* – „I feel pretty” – Diana Bucur
 Astor Piazzola – *Maria de Buenos Aires* – Laura Scripcaru
 Emmerich Kalman – *Silvia* – duet nr. 12 Silvia – Edwin Cristina Simionescu – Adrian Ionescu
 Lucio Dalla – „Caruso” – Adrian Ionescu
 Emmerich Kalman – *Silvia* – „Csardas” – Irina Scafaru Roșu
 Johann Strauss – *Liliacul* – duet nr. 9 – Diana Bucur – Adrian Ionescu
 Richard Rodgers – *Sunetul muzicii* – „Do, Re, Mi” – Mihaela Grăjdeanu + Juniorii Operei
 Richard Rodgers – *Sunetul muzicii* – „Lonely goatherd” – Mihaela Grăjdeanu + Juniorii Operei
 George Bruns – *Cartea junglei* – „Strictul necesar” – Juniorii Operei
 Giuseppe Verdi – *Brindisi* – Toți soliștii
 La clavină: Simona Gădei

A fost sau n-a fost anunțată comasarea Operei cu Naționalul?

Duminica trecută s-a consumat a doua ediție a Galei Premiilor Operelor Naționale Române, o inițiativă lansată de Beatrice Rancea la Iași. M-am ferit de obișnuitele reacții la cald pe care le împărtășesc de obicei pe Facebook, deoarece, într-unul dintre discursurile sale din timpul Galei, regizorul Andrei Șerban a făcut o declarație surprinzătoare: Opera ieșeană trebuie să se unifice cu Teatrul Național, în acest fel încetând „jocul de-a șoarecele și pisica“.

George Onofrei

Afirmația lui Șerban nu a trecut neobservată încă din seara Galei, mai ales că în mediile profesionale și jurnalistice zvonuri privind un proiect de comasare a celor două instituții-lemnă ale orașului existau de ceva vreme. Mai mult decât atât, în edițiile din 24 și 26 iunie ale „Ziarului de Iași“ au fost tratate pe larg conflictele dintre cei doi manageri: Beatrice Rancea și Cristian Hadji-Culea. „Andrei Șerban a făcut repetiții în frig și a găsit uși închise“, a spus Rancea, făcând referire la perioada în care regizorul a montat *Troienele* și *Indiile galante* la Iași (toamna anului 2012). *Troienele* ar fi trebuit să fie co-produs de operă și de teatru, însă, explică Hadji-Culea, „a venit într-o perioadă în care programul de repetiții și premiere al teatrului fusese de mult stabilit și anunțat“.

Întrebarea care s-a pus ulterior, legitimă, de altfel: știe Andrei Șerban ceva mai mult decât cunoaște opinia publică? A fost discursul său menit a „testa“ reacția față de amintita unificare sau a exprimat, pur și simplu, o dorință personală?

Surse ale „Suplimentului de cultură“ din cadrul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național ne-au confirmat că fostul ministru, Daniel Barbu, ar fi fost convins că, din punct de vedere financiar, trecerea sub un management comun a

celor două instituții ar aduce o economie importantă la buget. Conform unui draft de proiect legislativ, Opera Națională Română Iași și Teatrul Național „Vasile Alecsandri“ ar fi urmat să fie conduse de un singur manager, cu câte un director artistic pentru operă și teatru, iar departamentele contabile și administrative să fie unificate, desființându-se astfel posturi din afara artisticului. Cert este că Barbu nu a mai dorit sau nu a mai avut timpul să promoveze ulterior o astfel de inițiativă.

Un eveniment care poate fi probat însă este anunțul de scoatere la concurs a postului de manager al Teatrului Național „Vasile Alecsandri“, Cristian Hadji-Culea conducând în acest moment instituția din poziția de interimar. În momentul în care se profilau mai mulți candidați (unii chiar ieșeni), anunțul a dispărut fără nici o explicație de pe site-ul ministerului.

Revenind la comasare, ideea a fost primită cu multă răceală de mediul teatral local. Principala temere este că o asemenea schimbare ar duce la izolarea actorilor și a regizorilor de teatru, în favoarea

unor bugete mai generoase pentru reprezentațiile de operă.

Ce observăm în acest moment: în vreme ce imaginea Naționalului ieșean a avut enorm de suferit în ultimii ani prin lipsă de expunere, de viziune de orice fel, cea a Operei a crescut „ca voinicul din poveste“. „Să nu vrei să afli că e premieră la Operă, și tot afli cumva“, îmi spunea un amic zilele trecute, dând din umeri când venea vorba despre activitatea teatrului din această stagiune. Deși Hadji-Culea a adus regizori de primă mărime din România pentru a monta la Iași, spectacolele nu au atras (decât cu o excepție parcă menită să confirme regula) atenția juriului de nominalizări al UNITER. De altfel, deși Iașul a găzduit anul trecut Gala UNITER, singurele premii obținute de instituția-gazdă au fost cele pentru întreaga activitate. Singurul motiv de mândrie al actualului management de la TNI pare să fie un premiu de arhitectură, obținut pentru conceptul „Teatru la cub“.

De cealaltă parte, Beatrice Rancea s-a concentrat foarte mult nu numai pe spectacole, dar a căutat să ofere unui public foarte variat evenimente conexe, precum tradiționalul

concert în aer liber care deschide stagiunea, și să consolideze imaginea Operei prin evenimente precum „Gala Operelor Naționale Române“, transmis în fiecare an în prime time de Televiziunea Română. Fiecare nou spectacol sau eveniment este însoțit de o campanie de promovare agresivă și conferințe de presă pe care nu le ratează nici o instituție media locală – motivul e unul pragmatic: pleacă sigur cu o știre. Contează, evident, și imaginea *glamour* a lui Beatrice Rancea, recunoscută de public larg grație aparițiilor TV în show-uri de mare audiență.

Cu toate reproșurile care se pot aduce Operei, un lucru e sigur: perseverența, construirea unei bune imagini care transcede mediul cultural și atinge până și zona de masă, numele importante atrase în producții grandioase, precum și cultivarea unor vedete (soprane, tenori, dirijori etc.), crearea de evenimente speciale în care sunt puse în valoare corul și orchestra au dus la un rezultat palpabil, despre care vorbește tot orașul. Toate acestea în vreme ce Teatrul Național, care ar trebui, în mod firesc, să atragă un public mai numeros decât „nișa“ numită

operă, pare că nu există în percepția generală.

Confruntându-ne cu realitatea descrisă mai sus, unii se pot întreba pe drept cuvânt dacă un management unic al lui Beatrice Rancea nu ar putea duce la o vizibilitate mai mare a TNI și la un program cultural mai articulat. Însă, scuzată-mi fie comparația, ca și în cazul discuției despre fuziunea PNL-PDL, apar dileme greu de rezolvat, de exemplu ce denumire va purta instituția nou creată? Nimeni nu va fi foarte fericit ca numele lui „Vasile Alecsandri“ să dispară din titulatură, după cum tot ieșeanul îți va indica clădirea teatrului, puțini fiind aceia care ar putea să îți răspundă unde este clădirea operii. Și o ultimă remarcă pe acest subiect – dacă tu, ca Minister al Culturii, constăți un management dezastruos al unei instituții din subordine, atunci cum e mai logic să acționezi: sancționezi lipsa de performanță ori semnezi pentru comasare ca să-ți iei de-o grijă să mai cauți o echipă de conducere competentă? Unde mai pui că o concurență culturală serioasă între Operă și TNI ar fi foarte sănătoasă, iar fiecare ieșean amator de artă ar avea numai de câștigat.

Epistolă către elvețianul Grinch

Mi-aș dori ca măcar 20% din rândurile de mai jos să ajungă la tovarășul Sepp Blatter și să-l facă să iasă din pelteaua propriului său cinism. Îl știți, e acel domn de aproape 80 de ani, cu privire lipicioasă și alură de pinguin, care face și desface soarta fotbalului mondial. Cred că nici Danny DeVito nu ar fi în stare să-l joace pe acest Don Corleone elvețian, șeful unei asociații ce organizează campionate mondiale de unde își colectează taxa de șmecheraș, lăsând în urmă stadioane ce vor fi transformate în închisori.

Herr Sepp,

Când eram copil, dreptunghiul aproximativ din fața blocului era arena în care pe mine mă strigau „Balnit“ (chiar așa, nu putea unul să zică „Balint“), pe vecinul de la cinci – „Hagi“, pe căpcămul cu palme cât umbra fiecăruia dintre noi, „Bumbescu“, iar „Lăcătuș“ era slăbănogul de serviciu al scării. Nu știu cum stătea treaba în echipa adversă, dar bănuiesc că și acolo se găsea câte un Andone, Klein, Mateuț sau Cămătaru. Cred că nu-i cunoașteți pe oamenii ăștia, nu au conturi în Qatar și nici afaceri cu petrol sau gaze în Rusia... E inutil să vă mai spun că nici unul dintre noi, țâștii ăia de acum aproape 30 de ani, nu am prins nici măcar o muscă între ghetetele cu cramioane și iarba de pe stadion, darămite să mai fi ajuns și cunoscuți pentru nu știu ce medalii câștigate. Cu toate astea, am trăit cu cultul ăsta al sportivului-model și al echipei-simbol și am făcut aceleași lucruri lipsite

de originalitate săvârșite și de generațiile dinainte, și de cele de după, de la decupat poze din ziare și articole, la adunat postere, colecționat stickere și fanioane și naiba mai știe ce.

Sportul profesionist este o foarte seducătoare iluzie comercială (ier-tați-mi pleonasmul!). Una gândită până în cele mai mici detalii, în țările cu economie relativ sănătoasă. Evident, fotbalul este sugativă tuturor calităților de business și nici nu are cum să fie altfel. S-au scris cărți, s-au susținut doctorate, s-au creat modele de afaceri din ceea ce au conceput cele două mari cluburi spaniole (Real și Barcelona) sau Manchester United. Sportul înseamnă, de foarte mult timp – de fapt, dintotdeauna, dar aici romanticii au să protesteze vehement și ușor duios –, o afacere. E o afacere la fel de profitabilă, atunci când ea e susținută de conținut, ca aia a tipăririi bancnotelor. Aici, știți că deja zâmbiți laaarg... Stați așa! Ca să vinzi, ai nevoie de modele. Ca să ai modele, trebuie ca ele

să fie credibile. Ca să fie credibile, trebuie să aibă constantă. Ca să fie constante, trebuie să fie antrenate. Ca să fie antrenate... Mă opresc aici. Aici e industria: în acest nesfârșit lanț al slăbiciunilor, unde, deși poate suna paradoxal, echilibrul este dat de micile imperfecțiuni ale fiecărei componente; așa se creează coeziunea, atunci când marketingul știe că nu poate face ceea ce știe să facă managementul, când managementul e conștient că nu are idee cum se șlefuieste un talent, dar lucrul ăsta este stăpânit la perfecție de un biet antrenor.

Îl recitim oricând cu plăcere pe Jules Verne (era un visător, sigur îl urăți), pentru că ne oferă cea mai elementară formă a bucuriei: jocul. În cărți și în sport, trăirile sunt sincere și profund intime, chiar dacă, în cazul sportului, ele par a deveni ușor exhibiționiste. Jocul, joaca de fapt, este cel care ne dă formă, așa cum un Pepsi sau un whisky capătă sens și semnificație atunci când e turnat în paharul potrivit.

de emoție. Cică tot îi spunem noi că așa ceva e posibil, dar el n-a crezut o secundă. Să vorbești și să vezi limpede omul la telefon – tocmai la Londra, din fața casei tale – e un miracol. Am vorbit în jur de o oră pe Skype.

Bun, a doua zi, zic hai să văd câtă megavrăjeală s-a consumat. Primesc un mesaj de la steluță-osută-diez și nu-mi cred ochilor: **COSTURI SUPPLEMENTARE – 80 de euro.** Frate, mă gândesc, parcă am vorbit cu bunicu' pe Venus și n-am știut eu cât costă treaba asta. Aproape zbor pe ușă către sediul Orange, măcar să am o vorbă cu ăla care m-a asigurat că am „zeci de ore de net“ incluse în abonament. Nu-mi explic cum – probabil de la energia negativă declanșată de costurile suplimentare –, fix la ieșirea din bloc, primesc un telefon de la Orange. Începe o doamnă:

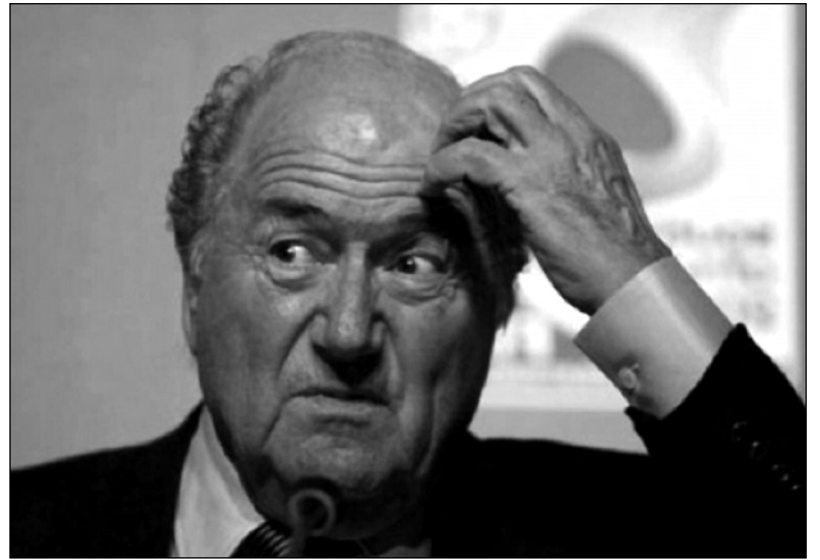
— Domnule Lăzărescu, știți, dumneavoastră ați avea de plătit 80 de euro costuri suplimentare.

O iau din vole, smash cu ghem de nervi:

— Cum e posibil așa ceva, doamnă? Îmi cumpăr abonament scump, canguru' sau ghepardu' lu' pește –

La loc TELEcomanda

Alex Savitescu

Există, în dulcea dependență a industriei de spectatori și a spectatorilor de creatorii industriei, o singură condiție necesară ca toată această „magie“ să capete valențe: onestitatea. Nu vreau să confundăți onestitatea cu sinceritatea (oare știți ce înseamnă măcar una dintre ele?): nici chibiții, nici vânzătorii de iluzii nu sunt sinceri cu ceilalți, dar sunt onești – sau fair-play – atunci când se raportează la marfa

de pe tarabă. O veche pildă spune că o afacere este bună atunci când ambele părți au sentimentul că au scos maximum de profit. Dar, ca să se petreacă treaba asta, trebuie ca obiectul tranzacției lor să fie valoros.

Herr Sepp, fiți, măcar acum, la senectute, cu gândul la microbiști, dacă nu ați avut niciodată nimic din Jules Verne: lăsați-vă și lăsați-ne!

Întâmplări și personaje

Florin Lăzărescu

Procedura portocalei mecanice

Pentru că tot m-au bătut la cap, sămbăta trecută am fost și mi-am prelungit contractul cu Orange, mi-am luat un telefon nou, un abonament mai scump, să am trafic mai mare pentru internet. Nu-mi plac smarturile, nu-mi place să mă uit pe net la telefon. Dacă intrasem de vreo zece ori în viața mea pe net de pe telefon, deși aveam incluși în abonamentul vechi nu știu câți megabiți-megavrăjeală. Acum însă mi-am luat mulți, foarte mulți megabiți-megavrăjeală, smartvrăjeală ca să poată mama și tata să vorbească și să o vadă pe sor-mea în Anglia, pe Skype (internet pe calculatorul lor nu se poate trage, deși firul Romtelecom trece pe la cinci metri de casă; de doi ani îmi spun că „nu e căsuță liberă, s-așteptăm

căsuță liberă – practic și concret, să moară cineva cu net –, că altfel costă cam 50.000 de lei să plasăm căsuță nouă și nu se merită pentru noi“).

Îi întreb pe ăia de la Orange care mi-au vândut vrăjeala: „Dom'le, da' cam cât țin megabiții ăștia de mi i-ați dat?“ „Nici n-o să apucați să-i consumați chiar dacă sunteți non-stop conectat la net.“ „Dar dacă vorbesc pe Skype?“ „Chiar și așa, aveți cât încape, ore întregi de stat pe Skype.“ Bine, zic.

Pentru că a fost ziua soră-mii, mă duc la țară și pregătesc marea conexiune Londra-Dorșcani. Și frate, se deschide, funcționează, se aude, se vede impecabil, mai bine decât pe laptopul și conexiunea mea de-acasă. Tata a și plăns oleacă

mă rog, un animal costisitor –, vă dau o căruță de bani pe lună și dumneavoastră mă taxați din prima cu un extra de 80 de euro pentru doar o oră de stat pe net?

— Stați, zice, că n-o să-i plătiți. Vi-i facem noi cadou, pentru că sunteți clientul nostru. Doar o să apară pe factură cu minus.

— Păi, de ce?

— Noul dumneavoastră abonament devine efectiv de luna viitoare.

— Păi, eu am semnat contractul cu dumneavoastră acum trei zile. De ce nu l-ați schimbat?

— Îmi pare rău, așa e procedura.

— De ce naiba nu m-a avertizat nimeni? Am spus la ce-mi trebuie netul, cum îl voi folosi, am întrebat expres dacă pot intra pe Skype.

— Nu știu. Eu vă spun care-i procedura.

— Adică eu vă plătesc pentru o chestie de care n-o să beneficiaz decât peste o lună?

— Nu ne-ați plătit nimic.

— Nimic, doamnă, doar vechiul abonament, ani în șir, mereu la timp, așa cum o să vi-l plătesc și pe ăsta.

— Asta e procedura, n-avem ce face. Ca să nu mai aveți probleme,

noi v-am tăiat accesul la internet până luna viitoare.

Mă mai calmez, totuși insist:

— Doamnă, dar eu vreau să plătesc pe ce-am semnat contract acum trei zile.

— Nu se poate. Așa e procedura. Dar n-o să plățiți cei 80 de euro. O să apară pe factură cu minus.

A început să-mi explice procedura ca unui tâmpit. Nici nu voiam s-o ascult. Cu sau fără procedură, cu orice tip de abonament, îi spun că mi se pare aberant ca pentru o oră de stat pe net să fii taxat cu 80 de euro.

— Nu e aberant. Acestea sunt costurile pentru vechiul dumneavoastră tip de abonament.

Îi fac pe loc un calcul:

— Să zicem că, teoretic, pe vechiul abonament, eram tâmpit și aș fi stat două ore zilnic pe net (stau și mai mult, că am treabă). Dar să zicem două ore. Ori treizeci de zile. Saizeci. Ori optzeci de euro ora, patru mii opt sute de euro. Vi se pare normal ca într-o lună, pentru două ore de conexiune la net, să poți fi taxat cu aproape cinci mii de euro?

Mi-a răspuns din nou, mecanic:

— Acestea sunt costurile!

Complicat cu rasismul

Știm că rasismul e un flagel care izbucnește mereu, într-o formă sau alta, chiar și în cele mai civilizate locuri din lume. Mereu apar alte victime, alți nevinovați uciși din stupidul motiv că fac parte dintr-o rasă ori etnie disprețuită sau urâtă ca atare. Negrii, indienii, țigani, evreii – într-un moment sau altul, într-un loc sau altul de pe glob, toți au fost bătuți, umiliți și omorâți doar pentru că erau membrii unei etnii anume. Chiar atât de idiști să fie oamenii? Chiar mai rău de-atât.

Nu demult un adolescent țigan, originar din România, aproape că a fost ucis în bătaie într-un cartier din Paris. Acuzat de furtișaguri mărunte, el a fost luat cu forța de un grup de tineri, dus undeva și stălcit în bătaie. Se pare că va supraviețui, dar asta nu schimbă foarte mult situația. Astfel de lucruri se întâmplă tot mai des. Așadar, în ciuda eforturilor atâtor organizații militante împotriva rasismului, a apelurilor la toleranță, a campaniilor mediatice pentru promovarea egalității între oameni, lucrurile stau tot atât de prost ca pe vremuri?

Chiar mai rău de-atât. Și asta pentru că situația e mult mai complicată.

Românii e deștepți

Radu Pavel Gheo

În primele zile de după atacul asupra tânărului din România presa era împânzită de acuzații de rasism și intoleranță față de țigani – sau romi, termenul corect politic. S-a vorbit despre ura de rasă, despre situația precară a unei populații amenințate, despre majoritarii naționaliști și xenofobi, mai ales că în Franța Frontul Național al lui Marine le Pen tocmai fusese votat cu găleata la alegerile pentru Parlamentul European. Și – lucru la prima vedere surprinzător – după acele câteva zile discuția despre rasism și xenofobie s-a stins parcă de la sine. Nimeni n-a mai pomenit-o. Ca și cum n-ar fi fost.

Explicația dispariției temei rasiste, care altfel prinde de minune, este însă foarte simplă. Ba chiar de două ori simplă. Mai întâi fiindcă, din câte se pare, ciomăgirea tânărului român a fost o reglare de conturi între cei care dețineau controlul asupra afacerilor dubioase din cartier și „străinii” care le-au încălcat teritoriul. În al doilea rând (deși s-ar putea să par tendențios) fiindcă, tot din câte se pare, bătaușii au fost niște francezi... mă tem că „magrebieni” iar nu-i un termen corect politic, așa că hai să zicem francezi originari din nordul Africii sau cetățeni francezi de origine arabă. Ceva pe-acolo. Oricum, nu erau albi.

Căci acesta este unul din tabuurile societății occidentale moderne. Nu-l dezavuez, nu-l laud, doar constat:

rareori îndrăznește cineva să acuze de rasism o minoritate dezavantajată din perspectiva oficială, un cetățean minoritar care agrează unul majoritar, o gașcă de tineri africani care tăbăcesc un francez spelb. Rasismul, xenofobia, intoleranța sunt adesea asociate automat cu majoritatea opresoare albă. Nu fără teme: odinioară lucrurile au stat așa, din motive numeroase, ce țin de istoria recentă a civilizației umane. Dar asta nu înseamnă că au stat doar așa sau că lucrurile nu s-au schimbat deloc în ultimele decenii. Există însă o condiționare ideologică, care a inculcat cetățeanului occidental mediu o conștiință a vinovăției sale implicite. Această condiționare își are originea într-un proiect generos, cel de eliminare a discriminării rasiale sau de orice alt fel, declanșat în Europa Occidentală și în America de Nord ca reacție la o autentică stare de subordonare și oprinare a ne-caucazienilor.

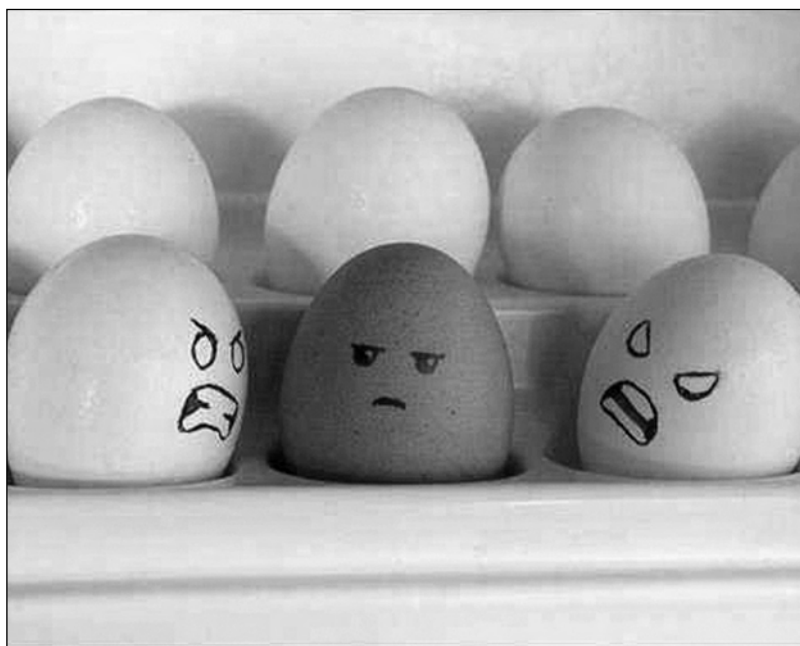
Însă, ca orice proiect asumat cu entuziasm și apoi dus la extrem, și acesta a uitat că rasismul, ca tot ce ține de umanitate, e răspândit destul de uniform pe suprafața planetei. Prostia, intoleranța, ura de rasă nu sunt în sine caracteristici rasiale ale albilor sau ale oricui altcuiva. Le poate avea oricine. Știu, ne e mai greu să ne imaginăm un rasist negru decât unul alb, un xenofob țigan decât unul român (sau francez „de baștină”), iar când începem să bănuim că ei există, ne blocăm, uluiți și confuzi. Probabil că o asemenea posibilitate a blocat și discursul mediatic și politic antirasist în zilele de după agresarea adolescentului rom român – asta și bănuiala că, până la urmă, s-ar putea să fie o simplă răfuială între interlopii de cartier. Dar dacă s-ar descoperi că interlopii francezi sunt albi, așa-i că incidentul tot ar semăna a rasism?

Mă gândesc ce clare erau lucrurile când lumea era închisă în clișeele și cercurile ei politice, granițele erau păzite strict și noi știam că în America albi spânzură negri, iar în România suntem cu toții egali. Acum, cu deschiderea asta globală, s-a complicat treaba și cu rasismul. Dar tot nu e bine s-o spunem prea des.

Pinacoteca din Petrila

Suplimentul lui Jup

Rockin' by myself

Dumitru Ungureanu

Magul & magia Africii

Când l-am auzit prima dată pe trompetistul Hugh Masekela? Fără îndoială, atunci când, în vara lui 1977 (sau 1979?), am văzut la Biblioteca Americană filmul dedicat Festivalului de la Monterey, unicul loc din lume unde visez, cu ochii spre înăuntru deschiși, că mă aflu mereu, în 16-18 iunie 1967. Sincer să fiu, nu prea m-am omorât cu firea după muzica lui Masekela, un amalgam ferocit de pop-jazz influențat de ritmurile populare africane. Timbrul trompetei sale nu m-a lovit afectuos precum al versatil-șarmantului Miles Davis și nici nu m-a tăiat ca polizorul abraziv „umflat” de Dizzy Gillespie. (Ca să nu-l pomenesc pe sfâșietorul Chet Baker...) Însă găseam ceva necunoscut și inexplicabil în sunetele împrăștiate de Hugh, ceva ispititor și iritant în egală măsură; iar asta funcționa ca un magnet de al cărui cap nu mă puteam apropia, deoarece semnul „magnetului” din mine avea aceeași polaritate. Firește, „cântecul de vindecare”, *Bajabula Bonke*, și prestația grupului de vraci transfigurați în sunet, sub ploaia proiectiilor video nebuloase, pe scena de la Monterey, care nu mi-au părăsit niciodată celulele memoriei, vor fi jucat rolul ascuns și pervers-benefic al substanțelor narcotice, cărora Andrei Oișteanu le-a dedicat un admirabil studiu. (N-am pomenit întâmplător de asta, fiți pe pace; se cunoaște bine rolul drogurilor în muzica ultimului secol – jazz, blues, rock, pop etc.)

De câte ori am avut ocazia să pun în aparat un disc cu numele lui Hugh Masekela pe copertă, singur sau alături de altele la fel de celebre (Fela Kuti), mărturisesc fără jenă că doar faptul de a fi fost la Monterey îmi stârnea curiozitatea. De

cele mai multe ori suportam, ca un amant alungat de iubită, muzica bine făcută, argumentată tehnic și sentimental, dar fără legătură cu mine, fără să mă prindă în mrejele-i ca un descântec al populațiilor zulu, nguni, khosa, ndebele, swazi sau vreun alt trib puțin cunoscut din Africa. Impresionează traseul de muzician al lui Masekela: de la simplă „trompetă africană” (1962) la explozia din *Promise of The Future* (1968), până la simbolicul *Black to The Future* (1998) și la „întoarcerea acasă” (a câta?), cu mai recentul *Jabulani* (2012). Nu-i un miracol. Ca mulți jazzmeni care n-au avut parte de-un public larg, generos în țările de origine, Hugh Masekela a emigrat în SUA, acolo unde exprimarea sa artistică putea fi apreciată și răsplătită la adevărată-i valoare. Așa au făcut destui jazzmeni, din toate părțile lumii, și mă gândesc musai la România, vezi Eugen Ciceu sau Nicholas Simion, ca să dau două exemple. Și Joe Zawinul a parcurs același traseu: născut în Viena, s-a afirmat la New York; iar Viena era, totuși, capitala muzicii, nu a apartheidului, nici a comunismului!

Mi-au plăcut, pe discurile lui Masekela, mai degrabă piesele care aveau o bogată coloratură africană, chiar dacă nu pricepeam nimic din vocalizele hipnotice în dialecte pe cale de dispariție. Ascultați oricând *Ingo Pow-Pow*, de pe discul *Home Is Where The Music Is* (1972), și dacă nu vă trezește nici o fibră a sufletului, înseamnă că ființa voastră a uitat leagănul omenirii. Care nu-i Africa, așa cum proclamă evoluționiștii, ci copilăria. De unde și titlul piesei în engleză: *Children's Song*...

Perioada funk a lui Masekela, din anii 1980, am gustat-o îndelung pe compilația *African Breeze*, editată prin 1996 sub eticheta Emporio. Uitasem de ea, când o altă „recoltă” mi-a umplut urechile de bucurie, ca un torent scăpat din Mkhomazi Wilderness Area: *Liberation: Best of HM*. Un SACD perfect conturat în surround, a cărui piesă finală este imnul adus truditorilor de oriunde și dintotdeauna: *Coal Train (Stimela)*.

După ascultarea lui, nu mai e nimic de zis.

AFACEREA TAMAR IVERI:

O soprană concediată de pe scenele de operă pentru homofobie

Cine își închipuie astăzi, în epoca globalizării comunicației și a rețelelor de socializare, că mai poate ascunde ceva după ce și-a făcut publice convingeri dubioase și jignitoare, pentru a nu le numi de-a dreptul reacționare, se înșală amarnic. Iar lumea artistică, fie ea a literaților sau a muzicii, nu face excepție, cum a dovedit-o zilele acestea oprobriul internațional suferit de o cunoscută soprană georgiană, Tamar Iveri. Cei peste 5.500 de fani înregistrați pe pagina ei de Facebook nu par deloc convinși că schimbarea fotografiei generice, transformată cu premeditare – de nu o fi fost disperare – într-o imagine cu îndemnul „Pace. Dragoste. Armonie”, i-a modificat cu adevărat convingerile. Doar 39 de like-uri...

Scandalul în lumea operei este în toi de o săptămână și nu pare să se liniștească. Dezvăluirea în lumea întreagă că, în mai 2013, pe pagina de Facebook a sopranei a fost postată o scrisoare deschisă către președintele Georgiei, cerându-i să oprească „tentativele energice de a aduce «materile fecale» ale Occidentului în mentalitatea oamenilor folosind propaganda” și apărând dreptul georgienilor „de a da peste bot” minorității sexuale ce participa la parada anuală gay la Tbilisi, în Ziua Internațională de Combateră a Homofobiei, i-a fost fatală. La 5 iulie, soprana georgiană urma să cânte într-o nouă montare la Opera din Sydney, în Australia, în rolul Desdemonei din *Otello*-ul verdian. La sfârșitul săptămânii trecute, direcția Operei de la Sydney a anunțat brusc că „Opera Australia a ajuns la o înțelegere cu Tamar Iveri pentru întreruperea imediată a contractului ei cu compania”. Decizia Operei din Sydney a urmat

Scrisoare pentru melomani

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor Eskenasy

Tamar Iveri alături de Ioan Holender

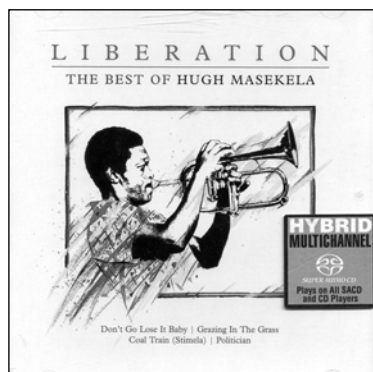
unor relatări, potrivit cărora Opera de la Bruxelles, „La Monnaie”, i-a anulat contractul pentru premiera din 2015 a unui spectacol cu *Un bal mascat*.

Tamar Iveri, o revelație pe scena operei la debutul ei în Occident, la Festivalul de la Salzburg și apoi la Opera din Viena, în 2004, și care a avut, în ultimul deceniu, o carieră deosebit de frumoasă pe marile scene de operă ale lumii, pare să fie în acest moment complet izolată, calendarul spectacolelor pentru anul în curs, postat pe site-ul ei internet, fiind total gol. Opera din Sydney a calificat textul scrisorii, care circulă în prezent în traducere engleză, drept „imoral”, „excesiv”, iar presa internațională semnală că nu este vorba de nici o „conspirație” malefică împotriva sopranei. Organizația LGBT din Georgia, Identoba, aflată în spatele difuzării textului incriminat, a anunțat explicit că susține boicotul internațional împotriva sopranei. Un recent mesaj al acestei grupări aprecia și că, dacă Tamar Iveri nu va găsi o cale inteligentă, credibilă, de a-și cere scuze, cariera ei de viitor se va limita la apariții doar pe scenele din Rusia...

Or, apărarea și scuzele sopranei nu au fost „excesiv” de convingătoare. Scrisoarea – se apăra ea – ar fi fost menită să prevină acte de violență ale reprezentanților unei societăți georgiene conservatoare, condusă de Biserica ortodoxă, dar, după toate indiciile, a fost postată

după ce, la 17 mai 2013, mii de georgieni conduși de preoți au atacat violent, în centrul orașului Tbilisi, militanții pentru drepturile minorităților sexuale. Textul contradictoriu al celor trei pagini susținea că Tamar Iveri ar avea numeroși „prieteni și rude gay” (sic!) și că ea, „ca persoană (!), condamnă orice fel de violență”. Soțul ei, „un foarte om pios și cu o atitudine dură față de gay”, ar fi fost autorul pasajelor incriminate, introduse abuziv pe Facebook.

Omul „foarte pios” și-a revelat între timp, din nou, convingerile pe aceeași pagină de Facebook a sopranei, scriind între altele: „Trăiesc în Europa de câțiva ani și pot face comparații între conștiința georgiană și cea europeană. Până și în prezent, gândesc că societatea georgiană nu este încă pregătită pentru a împărtăși cultural ceva din viața europeană și că Georgia de astăzi nu este gata pentru punerea în aplicare [a gândirii] europene”. Este ceea ce spune, în felul său, și dirijorul Valeri Gergiev, atunci când ia apărarea prietenului său, președintele rus, și a legislației represive a regimului Putin. Așa că, în ultimă instanță, probabil că pronosticurile venite din Georgia, afirmând că soprana Tamar Iveri riscă să fie primită în următorii ani doar pe scenele de operă ale Rusiei, sunt veridice. Unde, cum reacționa pe Facebook o pianistă originară din România, până acum „nu a avut nici o problemă să cânte operele «materiei fecale»... Ceaikovski!”.

Un spectacol dezamăgitor

Reinvitat la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași cu speranța de-a salva ce mai poate fi salvat la această instituție aflată în derivă estetică de mai multe sezoane, Radu Afrim a făcut ce și cât s-a putut: a optat pentru un clasic, Henrik Ibsen,

Femeia mării; l-a reinterpretat scenic după propriul canon regizoral; și-a alăturat în echipă o scenografă de mare forță imaginativă, Alina Herescu, doi video designeri talentați, Andrei Cozlac și Iustin Șurpănelu, a făcut casting și a repetat.

Ce-a ieșit? Un spectacol construit ingenios în plan vizual, cu un atrăgător strat poetic derivat din metaforizarea imagistică, nesuștinut însă interpretativ la același nivel, fracturând fluxul emoțional cu partea nevăzută a sălii, publicul.

Datul în spectacol

Oltița Cîntec

Ani la rând a repudiat declarativ și efectiv textele clasice, dar mai nou Radu Afrim pare să le fi dat de gust. După Cehov, Lorca, I.L. Caragiale, Shakespeare, acesta din urmă tot la Iași, acum celui mai popular director de scenă din România i s-a pus la dispoziție sala mare. Pentru care a ales un titlu ce dă bine pe afișul unui Național, integrându-se perfect în aria preocupărilor tematice predilecte ale regizorului – sondarea cu mijloacele teatralului a problematicei familiei, a iubirii în toate formele ei. Radu Afrim a reasezat piesa norvegianului într-o formă dramaturgică fără mari surprize pentru cunoscătorii retoricii sale regizorale: text condensat, structură filmică, vizualitate dominantă, proiecții video, elemente de cabaret, tragicomic, aer oniric etc. Tratarea clasicele piese e chiar surprinzător de temperată pentru un artist care folosește autorii intrați în istoria teatrului pe post de suport al propriei scriituri scenice. Conservându-i în subsidiar în privința acțiunilor dramatice, păstrând în montări doar liniile generale ale epicului și o oarecare fidelitate în privința personajelor.

La Iași, proiectul cu Ibsen și *Femeia mării* nu a reușit cum spera

toată lumea. Principala suferință a producției este lipsa de fluentă, senzația că elementele care-o compun nu se potrivesc, nu se leagă, că merg în direcții artistice difuze. Versiunea scenică e devitalizată, rece. Nu în sensul unei răceli de tip nordic, datorată lui Ibsen, ci incapacității interpreților de a ne convinge prin ceea ce joacă.

Radu Afrim are renumele unui creator care știe foarte bine să lucreze cu actorii, să-i aleagă văzând în ei potențialul nevăzut de ceilalți, adesea nici de posesori, să-i descopere ori reinventeze, modelându-i în cursul preparativelor de până la premieră. De această dată n-a avut mână prea bună, alegerile nerăspunzând adecvat așteptărilor. Personajele sunt inconsistente teatral din punctul de vedere al construcției actoricești. Interpreții par să mai fi avut nevoie de timp, reflecție și lucru pentru a înțelege cum ar trebui să arate eroii în pielea cărora intră. Sunt indeciși și inconstanți, căutând o direcție în care să se așeze interpretativ. Motiv pentru care neclare rămân și proiecțiile afective ale personajelor. Nu există relații solide, fiecare joacă în altă stilistică, unii prea atenuat, alții turând inutil motoarele actoricești.

În contextul spectacular, Ellida (Irina Răduțu Codreanu) ar trebui să fie o femeie ale cărei contururi caracteriale se dezvăluie pe parcurs, să fie ca apa pe care n-o poți prinde, care-ți scapă printre degete. E o visătoare pentru care libertatea și iubirea autentică sunt punctele cardinale ale fericirii. În scenă însă, vedem o femeie prozaică, fără mister și evoluție, previzibilă. Hans (Andrei Sava) e șters și liniar. Tânărul actor uzează de o naturalitate de la care speră totul, dar care nu-i

aduce decât banalitate. În rolurile fiicelor, Hilde (Ada Lupu) e exagerată, iar Bolette (Ana Apetrei) e pur și simplu pierdută, fiind încă prea crudă pentru o partitură atât de mare. În „doctorul Wangel”, Ionuț Cornilă rămâne la suprafața lucrurilor, tratându-și personajul imprecis actoricește, cu prea multă lejeritate, lipsindu-l de complexitatea necesară. Dumitru Năstrușnicu (Profesorul) e abrupt, sărind, și la propriu și la figurat, de la o ipostază la alta. Iar pentru „Un străin”, Cosmin Maxim are o abordare pe care am mai văzut-o și în alte spectacole. În mai multe spectacole.

Și un spectator contrariat

„În scenografie e conținută bună parte din ideea regizorală”, îi povestea Radu Afrim Oanei Stoica într-un interviu inserat în volumul *Noi practici în artele spectacolului din Europa de Est*. Și în spectacolul ieșean, regizorul și-a tradus viziunea într-un lirism al vizualității, transfigurând stările Ellidei și ale celor din jur într-o imagistică eficientă senzorial și afectiv. Alina Herescu știe cum să metaforizeze, punând în contrast eleganța exterioară a decorurilor și proiecțiile video cu interioritatea subrezită de absența afecțiunii, care-i macină și

devastează pe eroi. Transparențe, luminozitate lăptoasă refac semantic o lume acvatică sub semnul căreia stă întreaga producție. Colecția de animale, fie împăiate, fie imitate plastic, e din seria obiectelor scenice recurente la Afrim. Peștii revin cu cea mai mare frecvență; fără pretenția unei inventarierii precise, sunt probabil majoritari (exemplele care-mi vin rapid în minte – *Lucia patinează*, *Când ploaia se va opri*, *Fetița din bolul peștelui auriu*). În *Femeia mării*, peștii sunt și „în carne și oase”, și butaforie, iar întrebarea „de ce revine regizorul la pești, ce semnifică prezența lor?” se impune în ordinea logicii. Păstrând proporțiile, răspunsul e similar celui la o întrebare celebră: „Ce scrie în cartea de care nu se desparte Hamlet?”. Scrie întotdeauna ceea ce-și închipuie privitorul! Bestiarul subacvatic din *Femeia mării* mai include secvențe filmate cu o orcă și onomatopeele ei, o gravură cu animale marine și o caracatiță modelată, toate cu rol nu doar de citare ambientală, ci și de semnificare.

După o oră și jumătate, spectatorul părăsește sala contrariat: *Femeia mării* de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași e precum o cochilie sidefată: frumoasă la privit, dar dezamăgitoare pentru că nu redă sunetul magic al oceanului.

FOTO: Alina

DAN LUNGU, MANAGERUL FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ ȘI TRADUCERE IAȘI:

„Tot mai multă lume este interesată să ajungă la FILIT“

Ediția din 2014 a Festivalului Internațional de Literatură și Traducere (FILIT) Iași se anunță spectaculoasă. Numărul de scriitori și traducători invitați va fi mai mare anul acesta, iar printre cei care au confirmat deja prezența se află nume importante ale literaturii mondiale, precum Herta Müller, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură, și David Lodge, unul dintre cei mai iubiți și apreciați

prozatori britanici. Directorul festivalului, scriitorul Dan Lungu, a explicat pentru „Suplimentul de cultură“ că această a doua ediție vine și cu evenimente noi precum „Rezidențele FILIT pentru traducători străini“ sau un proiect de promovare a muzeelor literare ieșene. Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași va avea loc anul acesta între 1 și 5 octombrie.

Răzvan Chiruță

Festivalul Internațional de Literatură și Traducere va avea loc anul acesta sub patronajul Reprezentanței Comisiei Europene în România. Ce înseamnă pentru FILIT intrarea, încă de la a doua ediție, sub acest patronaj?

În primul rând, este o incurajare extraordinară pentru noi, organizatorii, care ne-am străduit din răspuțeri să iasă un eveniment de clasă. Apoi e o recunoaștere a calității, a seriozității și a faptului că spiritul european chiar a răzbatut din ceea ce am făcut. De asemenea, se vede că zona pe care și-a propus să o acopere festivalul este una inspirată, de interes în vederea

promovării valorilor europene, cu potențial mare pentru o lungă perioadă de timp. Nu ezit să o spun că e un semn bun și pentru Iași, aflat în plină competiție pentru titlul de Capitală Culturală Europeană. În cadrul FILIT 2014, Reprezentanța Comisiei Europene în România va organiza un seminar dedicat traducerii filmului documentar, cu specialiști de primă mână. Văd aici începutul unei colaborări de durată.

FILIT se anunță deja mai extins în comparație cu 2013. Dacă anul trecut au venit la Iași 200 de invitați – scriitori, traducători, jurnaliști –, pentru toamna 2014 ați preconizat deja 300 de persoane invitate.

Numărul invitațiilor este în creștere, fiindcă avem noi idei, tot mai

mulți parteneri și tot mai multă lume este interesată să ajungă la FILIT. Poate n-o să vă vină a crede, dar sunt destui scriitori supărați că n-au ajuns până acum la festival sau care fac presiuni pentru a fi invitați la FILIT 2014. Paradoxul este următorul: cu cât ai mai mulți invitați, cu atât numărul supăraților crește. Nu e comod, dar se pare că în România asta face parte din regula jocului.

Ce evenimente noi vor fi organizate în timpul festivalului?

Structura evenimentelor este în linii mari aceeași: întâlniri la Casa FILIT, la Teatrul Național, dialog în licee sau cu membrii Alecart, spectacole, mese rotunde profesionale. Temele întâlnirilor vor fi altele și vor fi anunțate la momentul potrivit. Evident, nu va lipsi ediția ieșeană a Bookfestului. Noutățile absolute față de 2013 sunt Rezidențele FILIT pentru traducători, prin care șase traducători nativi, din română într-o limbă străină, vor fi găzduiți timp de o lună pentru a lucra la un proiect care să pună în valoare patrimoniul literar românesc și un proiect de promovare a muzeelor literare ieșene, printr-o serie de reportaje ce vor fi publicate într-un volum distribuit în cadrul FILIT. Reporterul special din acest an este Viorel Ilișoi. De asemenea, artistul vizual Matei Bejenaru pregătește special pentru FILIT 2014 un film de mediu-metraj despre poetul Emil Brumaru, care a împlinit în acest an 75 de ani.

FOTO: Bookblog.ro

Presa a relatat că pentru 2014 pregătiți mai multe „parteneriate strategice“. Despre ce este vorba mai precis?

Este adevărat, dezvoltăm o adevărată „politică“ de alianțe culturale, atât la nivel național, dar mai ales internațional, ale cărei roade se vor vedea cât de curând. Cum prefer să vorbesc mai degrabă de rezultate decât de proiecte, aștept să vin cu lucruri certe.

» „Poate n-o să vă vină a crede, dar sunt destui scriitori supărați că n-au ajuns până acum la festival sau care fac presiuni pentru a fi invitați la FILIT 2014. Paradoxul este următorul: cu cât ai mai mulți invitați, cu atât numărul supăraților crește.“

» **Prima ediție a FILIT a avut loc anul trecut și a adus la Iași circa 200 de invitați din 17 țări, care au participat la peste 100 de evenimente. Organizatorii au estimat că publicul total care a venit la aceste manifestări a fost de aproximativ 26.000 de persoane. Despre festival au relatat 100 de jurnaliști acreditați din Iași, București, dar și din străinătate. Referințe despre festival au fost publicate în presa din Franța („Le Monde“), Germania („Deutschlandradio Kultur“, „Frankfurter Allgemeine Zeitung“), Italia, Spania, Bulgaria. FILIT a fost nominalizat anul acesta la premiile Radio România Cultural pentru 2013, la secțiunea „Proiecte culturale și festivaluri“.**

Herta Müller și David Lodge vin anul acesta la FILIT

Nume mari ale literaturii mondiale au confirmat deja prezența la cea de-a doua ediție a Festivalului Internațional de Literatură și Traducere Iași (FILIT).

Herta Müller, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură, David Lodge, unul dintre cei mai iubiți și apreciați prozatori ai lumii, considerat un clasic în viață al literaturii britanice, Norman Manea și Mircea Cărtărescu, creditați anual în presa internațională cu mari șanse la Nobel, se vor întâlni cu publicul din România la Iași, în toamna acestui an.

Lista scriitorilor care au acceptat să participe la FILIT prinde contur, astfel organizatorii au făcut publice o parte dintre confirmări.

Laureata Premiului Nobel pentru Literatură, Herta Müller, va veni la Iași anul acesta. În 2013, cu puțin timp înainte de prima ediție a FILIT, scriitoarea a suferit o intervenție chirurgicală de urgență și a anulat toate evenimentele sale până la finalul anului trecut. După ce a fost nominalizată pentru a treia oară, pe 8 octombrie 2009 i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Literatură, pentru „densitatea poeziei și sinceritatea prozei cu care a descris plastic universul dezrădăcinaților“, fiind a douăsprezecea femeie care primește această distincție.

Scriitorul britanic David Lodge este unul dintre cei mai populari autori străini în România, fiind deopotrivă apreciat de critica literară,

dar și de un public foarte larg. Acceptul lui Lodge de a participa la FILIT este cu atât mai important cu cât aparițiile sale publice în ultimii ani au fost extrem de puține în cadrul festivalurilor, iar aceasta este prima sa vizită în România. Reputat romancier, dramaturg și scenarist, David Lodge se numără astăzi printre clasicii în viață ai literaturii britanice și mondiale.

Primele confirmări

Iată lista primelor nume pe care FILIT le face publice pentru ediția de anul acesta:

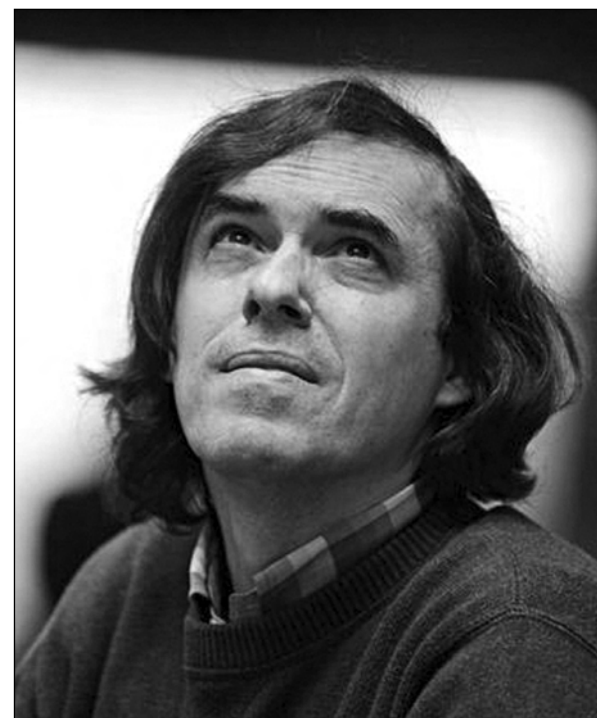
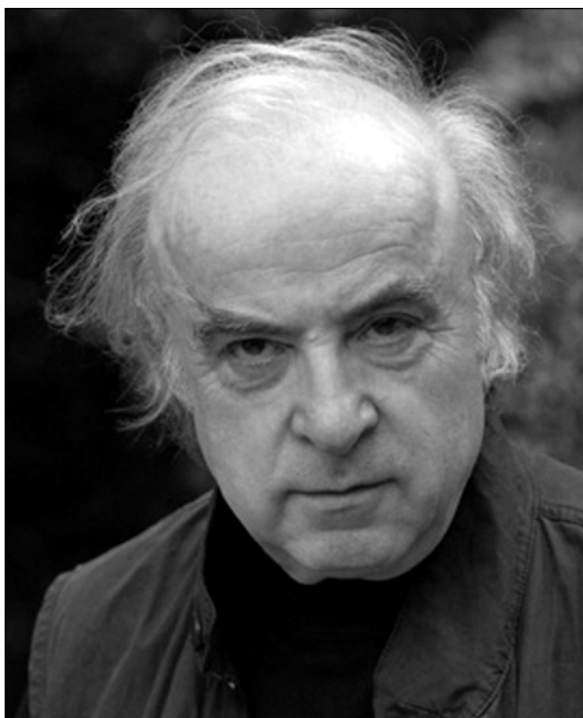
Scriitori străini: Herta Müller (Germania), David Lodge (Marea Britanie), Sahar Delijani (Iran, în prezent locuiește în Italia), Romain Puertolas (Franța), Monika Peetz (Germania), Care Santos (Catalunia-Spania), Edward Hirsch (SUA).

Scriitori români: Radu Aldulescu, George Bălăiță, Lavinia Braniste, Mircea Cărtărescu, Magda Cârneci, Vasile Ernu, Norman Manea, Ioana Nicolaie, Marta Petreu, Andrei Ruse, Ana Maria Sandu, Simona Sora, Bogdan Suceavă, Ion Vianu, Matei Vișniec, Alexandru Vlad.

Traducători: Marily Le Nir (Franța), Inger Johansson (Suedia), Lora Nenkovska (Bulgaria).

Echipa FILIT se află permanent în contact cu autori, editori, agenți literari pentru ca evenimentul de la Iași să beneficieze de prezența unora dintre cele mai importante nume ale literaturii mondiale și române. Până în luna septembrie, lista va fi permanent actualizată.

FILIT este un proiect anual finanțat de Consiliul Județean Iași și realizat prin Muzeul Literaturii Române Iași.

FILIT 2014 obține Patronajul Comisiei Europene în România

Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași (FILIT) va avea loc anul acesta sub Patronajul Reprezentanței Comisiei Europene în România. Pe lângă acordarea prestigiosului său patronaj, Reprezentanța va participa în mod activ la programul FILIT prin organizarea în cadrul evenimentului a unui seminar dedicat temei subtitrării. Acesta va fi realizat în colaborare cu Universitatea „Al.I. Cuza“ din Iași și Europe Direct

și va fi finanțat integral prin intermediul antenei Direcției Generale Traduceri la București.

FILIT s-a bucurat încă de la prima sa ediție de sprijinul Băncii Naționale a României, iar programul a fost conceput în strânsă legătură cu partenerii instituționali din București, Iași, precum și internaționali.

„Asumarea FILIT de către Reprezentanța Comisiei Europene la București nu doar că ne onorează, dar

semnifică în același timp un certificat de calitate și o probă a dimensiunii europene a evenimentului. Miza noastră a fost de la bun început să punem Iașiul cultural pe harta Europei. Iașiul merită să fie gazda unui festival care să se înscrie în galeria selectă a evenimentelor de top la nivel european și nu numai“, a declarat Dan Lungu, managerul FILIT și directorul Muzeului Literaturii Române din Iași.

20 de pagini de traducere

Unul dintre cele mai curajoase programe ce se desfășoară sub egida FILIT este cel al rezidențelor pentru traducătorii din limba română într-o limbă străină. Fiecare rezidență se derulează pe o perioadă de 30 de zile, între 1 iulie și 31 octombrie 2014, într-un interval ales de către traducătorul/traducătoarea care i se acordă finanțarea, potrivit unui comunicat de presă. Beneficiarul are obligația de a traduce un număr de 20 de pagini din lucrările unui autor/scriitor al cărui nume se leagă de unul dintre muzele componente Muzeului Literaturii Române Iași sau de Memorialul Ipotesti – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu“. „Programul vizează să dezvolte cooperarea culturală regională cu scopul promovării patrimoniului literar și al creației contemporane la nivel internațional, încurajând astfel mobilitatea traducătorilor profesioniști și susținând proiectele acestora“, precizează organizatorii FILIT.

Religia polimerilor – studiu de caz

Cu atât mai bun mi se pare M. Duțescu, cu cât evită schema poetizării comune și-și asumă spunerea unei povești, continuă firul narativ desfășurat în *Și toată bucuria acelor ani triști* (continuare semnalată prin reluarea unui ciclu, tactică, pe care o mai întâlnim la Dan Sociu, dar care are acolo valențe diferite, scopul lui fiind de a marca stilistic și tematic despărțirea de ceea ce începuse în volumul anterior).

Bogdan-Alexandru Stănescu

Da, este o poezie a corporațiilor, un dicționar al simbolurilor, o dezvrăjire a codurilor care stau la baza funcționării unui palier socioprofesional ce înghite din ce în ce mai mulți dintre tinerii 30+. Ce mi se pare însă esențial la poezia din *franceza un avantaj* este fetișizarea excesului, pentru că această poezie nu-și propune disecarea, exploatarea lucidității, ci tocmai o scufundare în jungla acestor simboluri. Oricât aș căuta un echivalent în poezie, numele care-mi vin în minte sunt ale unor pictori sau prozatori. M. Duțescu dă dovadă de

aceeași voluptate a bălăcirii într-o junglă de coduri ale noii lumi pe care o găsim la Houellebecq, *toute proportion gardée*. Alienarea individului în această lume, singurătatea sa în mijlocul polimerilor corporatiști, prânzurile raw-vegan, chit-chat-ul de până la și după check-in, munca lipsită de discernământ, neasumarea vieții ca atare, desprinderea de ea, rapida alunecare în depresie, toate acestea le văd și la Bret Easton Ellis (cu unica diferență – majoră – că scriitorul american, deși observă toate acestea cu acuitate, se aruncă cu o bucurie nevrotică în acest univers). Ca atitudine – rezistență în fața unei noi societăți care înghite hălci întregi dintr-una veche, esențialmente rurală – l-aș asocia mai curând modernismului american, figurativ, din pictura așa-zis realistă de secol XX, de tipul Wyeth-Hopper, înclinând spre cel de-al doilea, care urmează două direcții: viața de birou, unde exploatează tensiunile, inclusiv sexuale, apoi viața americană de zi cu zi (noapte cu noapte), unde greutatea cade pe singurătatea individului. Am pe peretele sufrageriei o reproducere a *Plasatoarei* lui Hopper, o siluetă feminină care stă în spatele perdelelor unui cinematograf, în timpul proiecției. E un tablou de o tristețe inegalabilă. Aș delimita atitudinea aceasta de entuziasmul constructivismului și al futurismului în fața tehnologiei: lăsând la o parte că tot avântul lor s-a transformat fie în comunism, fie în

fascism, lumea lui Duțescu este una postistorică, aproape post-apocaliptică, unde rezultatul relației cu obiectele și cu fetișurile corporative este unul aproape pornografic.

Ce face Duțescu în acest volum: întâi creează lumea codurilor (Matrix?), un eșafodaj care-i permite să-și afișeze erudiția în domeniu și să elimine orice urmă de poezie din poezie. E interesant că păstrează în spatele polimerilor o conștiință care observă și câteodată judecă, și cred că e esențial pentru cel care vrea să intre în lumea asta să fi citit *Și toată bucuria acelor ani triști* tocmai pentru a înțelege că de aici nu lipsește un anumit lirism ținut în frâu. Simpla conștientizare a unei sensibilități pe care ai văzut-o construindu-se sub ochii tăi în primul volum aduce cu sine o infuzie de lirism în butaforia corporatistă. Se petrec pe fundal drame și dramolete (intruziuni de umanitate) cum ar fi concedierea bonei care doarme lângă copil, surprinsă de camerele instalate de părinți, managerul Corneliu („domnul Corneliu”), care duce căteilor de acasă oase de la un restaurant din Viena etc.

Următorul ciclu, *Nisipurile de aur 2010*, readece la suprafață pregnanța a celui Eu din volumul anterior, mișcarea fiind acum inversă – din două puncte de vedere: acolo aveam o progresie spre superficialitate (de la copilul care este tot afectivitate și sensibilitate, la maturul tânăr care intră în această lume de

coduri-polimer, iar motorul poetic era generat de moartea tatălui, o figură de o importanță copleșitoare în poezia lui M. Duțescu), aici drumul este în sens opus, vocea se redescoperă, își regăsește timbrul prin analizarea și exploatarea singurătății de cuplu, prin exploatarea tandreții triste în fața fetei nou-născute, dar și prin folosirea unei drame exterioare (incidentul morții bebelușilor de la Maternitatea Giulești). Aici, fondul melancolic e mascat prin utilizarea rimei, prin asumarea unei măști ludice.

Spre deosebire de *Nisipurile...*, *Octombrie* implică o adâncire și o internalizare a conflictului, tonul devine mult mai grav, pe alocuri capătă un jucat aspect eseistic. Ceea ce mai trezește afectivitate în acest cuplu este sentimentul de vinovăție, o autostimulare cinică, un fel de hei-rup sentimental: „ultima oară când a vrut să o strângă în brațe/ a fost din pricina unui val de căldură sau de vinovăție sau milă, sau/ toate deodată// într-o noapte, ea dormea lângă el, și el nu s-a îndurat s-o trezească/ singur, cu ochii proptiți în tavan, într-o dispoziție așadar/ mai delicată ca un fluture sechestrat în iatacul prințesei/ și-a amintit cum obișnuia s-o jignească foarte violent/ în urmă cu 2 sau 3 ani// erau zile când îi reproșa că nu câștigă destul/ că banii, adică, pe care ea îi aduce în casă/ sunt jig-nitor de puțini”.

Volumul se încheie cu un poem care rade tot, arde, pârjolește. E o

declarație de renunțare, cred, nimic nu mai poate crește după ce ai presărat sare, nu-i așa? Nu vreau să citez din el, pentru că trebuie citit integral. Este, iarăși, antipoetic, pentru că-și asumă o sinceritate nepoetică: e un strigăt de dor pentru tatăl primului volum și o invocare a Divinității, o întoarcere la un soi de primitivism original, într-o lume polimerizată.

Dacă e totuși să ieșim din literatură și să încercăm să înțelegem nevroza care stă la baza unui asemenea volum (las intenționat acum în afara discuției tehnica poetică), ea poate fi găsită în cezura totală care a intervenit în viața unei generații din care fac parte, între copilăria și prima adolescență și tinerețea/maturitatea membrilor ei. Fie că este vorba despre falsul mediu urban comunist, care numai urban nu era, fie că este vorba despre viața de provincie, amintirea acelei copilării face imposibilă trecerea lină către noul tip de societate *corporate*. Suntem o generație de fantome care zornăie din lanțurile legate la picioare.

M. Duțescu, *franceza un avantaj*, Editura Pandora M, 2014

PE SCURT

Sunt o babă comunistă! de Dan Lungu: 11 traduceri și peste 20.000 de exemplare vândute în România

Romanul *Sunt o babă comunistă!* de Dan Lungu a fost publicat săptămâna trecută de Editura Bokvennen din Norvegia, traducere de Steinar Lone. Este cea de-a unsprezecea traducere a romanului, unul dintre bestseller-urile Polirom – peste 20.000 de exemplare vândute –, reeditat în

anul 2011 în colecția „Top 10+”, dar și cu prilejul lansării filmului omonim (în regia lui Stere Gulea), în anul 2013, în ediție limitată.

Sunt o babă comunistă! a mai fost tradus în: Franța (Actes Sud), Austria (Residenz), Italia (Aisara, două ediții), Spania (Pre-textos), Ungaria (Jelenkor), Bulgaria (Faber Print Ltd.), Polonia (Czarne), Turcia (Apollon Yayincilik), Grecia (Kastaniotis), Croația (Filmat Naklada).

Cartea a apărut la Polirom în patru ediții (2007 – colecția „Ego. Proză”, 2010 – colecția „Fiction Ltd.”, 2011 – colecția „Top 10+”, 2013 – ediție limitată) și este disponibilă și în format digital.

De 112 săptămâni, ediția digitală a romanului ocupă primele poziții

în Top 10 cele mai vândute ebook-uri Polirom.

Versiunea franceză a cărții a fost dublu nominalizată la Premiile Europene Jean Monnet, Franța, 2008, iar versiunea poloneză a fost nominalizată la premiul pentru literatură central-europeană „Angelus”, în 2011.

În 2010, a avut loc premiera piesei de teatru *Baba comunistă*, un monolog susținut de actrița olandeză Thea Rijsewijk și regizat de Henk Kleinmeijer, pe scena Teatrului Bouwkunde din Deventer, Olanda.

Sunt o babă comunistă! a fost adaptată cinematografic în regia lui Stere Gulea, după un scenariu de Stere Gulea, Lucian Dan Teodorovici și Vera Ion. Filmul a fost lansat în cinematografele din țară, în august 2013.

În decembrie 2013, la Ateneul Tătărași din Iași, a avut loc premiera pe țară a piesei *Sunt o babă comunistă*, după romanul omonim al lui Dan Lungu, cu un text adaptat și în regia lui Lucian Dan Teodorovici.

În aprilie 2014, în Sala Studio a Teatrului Maghiar „Csiky Gergely”

din Timișoara, a avut loc spectacolul-eveniment *Sunt o babă comunistă*, în interpretarea uneia dintre cele mai mari actrițe din Ungaria, Csoma Judit. Spectacolul de la Timișoara a fost o producție a Teatrului „Katona Jozsef” din Budapesta, care a pus în scenă, de altfel, romanul lui Dan Lungu, în anul 2013.

Noua și minunata viață a lui Harap Alb dăruită de Stelian Țurlea

Cu *remake*-urile suntem destul de obișnuiți din cinematografie, dar ele există și în literatură. Teoretic, rețeta este simplă: se ia un text și se rescrie. Practic însă, lucrurile

sunt ceva mai complicate, pentru că rezultatul trebuie să fie un text cel puțin la fel de bun ca primul. Dacă nu se întâmplă așa, atunci avem de-a face cu un eșec și este mai

bine să rămână la sertar. Nu acesta este cazul pentru *Relatare despre Harap Alb* de Stelian Țurlea, care a ajuns la cea de-a doua ediție la Cartea Românească.

Florin Iorga

Dacă scrierea poate fi considerată o îndeletnicire dificilă, atunci rescrierea e cu siguranță și mai dificilă. Capcanele terenului bătătorit sunt numeroase și poate că cea mai mare o reprezintă căutarea și obținerea originalității, căci nu e deloc simplu să reinventezi o poveste nealterând-o foarte tare, dar și îmbogățind-o considerabil în același timp. Ca să câștigi un astfel de pariu îți trebuie stofă de prozator, nu glumă. Iar Stelian Țurlea, știm deja, o are.

Mai mult decât simple retușuri și adăugiri la originalul lui Creangă

Cunoscuții Ochilă, Setilă, Flămânzică, Păsări-Lăți-Lungilă și Gerilă sunt rețuși în basm alături de Vorbilă, un personaj nou, mai exact un cronicar ce se poate lăuda cu un CV impresionant, dat fiind că a lucrat cu... Shakespeare și Marlowe. Revenind, cei șase eroi îi sar în ajutor lui Harap Alb, a cărui viață se complică imens din cauza mașinațiilor Spânului, un om viclean și de o cruzime rară, aflat în solda lui Roșu Împărat.

Dar să nu credeți că lucrurile rămân în stadiul unor simple retușuri și adăugiri la originalul lui Creangă. Acțiunea este parțial scoasă din zona basmului și plasată undeva într-un Ev Mediu incert, într-un context geopolitic ce ne sună oarecum

cunoscut, inocența basmului fiind spulberată de lupte dramatice și trădări care te țin sub tensiune. Într-un astfel de context, ne fac cu ochiul personaje reale precum Stefan cel Mare, și ne împiedicăm plăcut de trimiteri la Shakespeare, Machiavelli, Corneille sau Rabelais.

Însă tonul grav doar pe alocuri, ce face din *Relatare despre Harap Alb* o carte foarte provocatoare pentru adulți instruiți, este alternat inspirat cu glume, snoave și istorisiri incredibile, pline de farmec. Veți găsi pasaje pline de un umor de-a dreptul savuros, care vă vor smulge hohote de răs, dar și pagini iscusite de analiză strategică realizată după toate regulile artei.

Deliciile unei povești bine alcătuite și bine spuse

Apelând la vocea cronicarului (ba la persoana întâi, ba la persoana a treia), care prin convenție este autorul relatării, Stelian Țurlea și-a creat pretextul ideal pentru o abordare stilistică de efect. Scrie, se simte din avion, cu poftă și cu gândul la muzicalitatea frazei. Umblă relaxat în zonele arhaice ale vocabularului și, atunci când simte că este necesar, nu ezită să inventeze cuvinte. În felul acesta, reușește să nu piardă autenticitatea basmului.

În plus, atmosfera îi iese fix. „Pădurile rămăseseră în urmă, verdeața se imputinase treptat, mai răsăreau ici și colo smocuri gălbejite

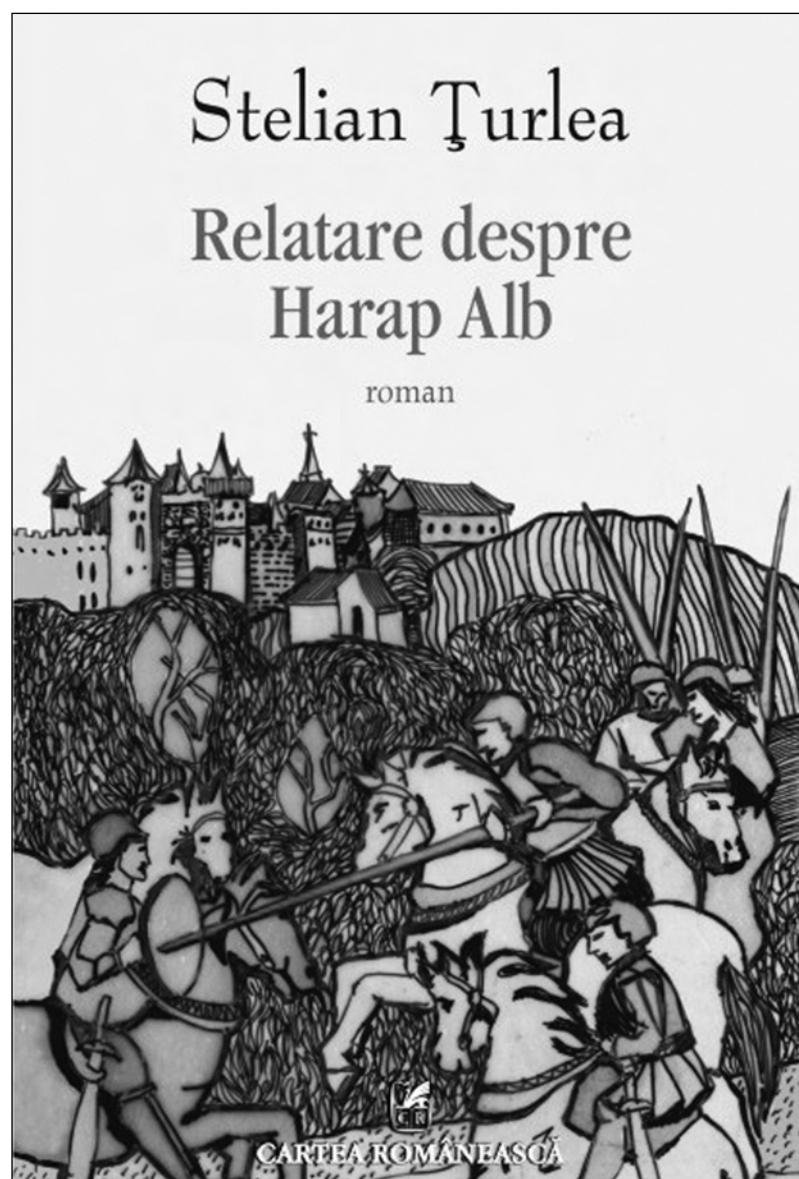
și scaieți. De jur împrejur nu vedeai decât pământ uscat și piatră. Croncânitul corbilor răsuna lugubru.”

Da, rămâi cu impresia că autorul se joacă uneori, și nu numai stilistic, ceea ce întregeste caracterul ludic al romanului. Căci, în pofida dramei, accentele picarești sunt bine conturate. Apoi, timpul istoric și timpul basmului sunt împletite într-o manieră surprinzătoare în primul moment, dar, odată ce ai înțeles convenția, începe să îți placă. Contribuie sensibil la asta și scriitura vioaie, referințele culturale, poantele și exotismul sau monstruoșitatea personajelor. Textul te fură atât de bine, încât sunt fragmente masive în care uiți că, de fapt, este vorba despre o relatare despre jocurile puterii și despre perpetua căutare, acestea fiind abil mascate sub forma unei povești delicioase.

Atât de aproape și atât de departe de basmul original

Aventurile incredibile de-a lungul și de-a latul a trei continente sunt captivante și au un dinamism aproape hollywoodian. Apetitul autorului de a îmbogăți personajele clasice este uriaș și le creionează biografii uluitoare. Ochilă, de pildă, cel despre care se spune că poate vedea pasărea ascunsă în crăpătura de pe partea cealaltă a muntelui, a hămălit împreună cu un maur sângeros pe un vas de pirat și s-a luptat prin Caraibe cu o caravelă a conchistadorilor în încercarea de a le fura acestora aurul luat de la incași. Gerilă cel umblat în nordul înghețat al Europei a contribuit la consolidarea unui regat, este piroman și inventează arme incredibile de eficiente. Cât despre Harap Alb, acesta este nu doar viteaz și isteț. E erudit în adevăratul sens al cuvântului, șahist de clasă și, de nevoie, ajunge să joace și fotbal, e drept o versiune timpurie a acestuia.

Ceea ce surprinde plăcut este felul în care toate aceste aparente elucubrații amuzante ajung să se lege. Defectele, calitățile și experiențele anterioare ale personajelor sunt livrate dozat și ajung să

justifice cursul sinuos al narațiunii într-o construcție curajoasă și eficientă căci, deși o împinge foarte departe de basmul inițial, reușește să nu îi piardă parfumul. Că veni vorba, iată o mostră: „Curtile boierești se învecinau cu hanuri din tisă și case din lemn de gorun, scunde și îngrămădite una-ntr-alta, cu ulițe pline de praf, puțind, când nu adia suflarea pustiei, a pișat de cal și a baligă, pline de plozi despuiați care chirăiau fugărind găște grase și câini”.

O carte ce-ți stârnește apetitul pentru cărți bune

În fine, avem o carte demnă de luat în seamă, această a doua ediție fiind binevenită. Pe lângă seriozitatea pur literară, se cuvine a-i fi menționată și seriozitatea elaborării

arhitecturii sale. Rezultatul final este o versiune postmodernă a cunoscutului basm, amuzantă și totodată sobră. Lectura lasă sentimentul unui lucru bine făcut, se simte mâna unui profesionist. Fără deraieri și fără pagini inutile, cu răsturnări de situație palpitate și numeroase trimiteri politice, *Harap Alb 2.0* (ii putem spune și așa) e o poveste savuroasă. Se citește repede și cu plăcere, iar la urmă, după ce ți-a stârnit apetitul, te lasă cu o poftă nesățioasă de cărți bune și cu vreo câteva curiozități. Care dintre basmele românești s-ar mai preta la a fi rescrise și cine s-ar mai încumeta să se înhame la un asemenea proiect?

Stelian Țurlea, *Relatare despre Harap Alb*, ediția a doua revăzută, Editura Cartea Românească, 2014

FOTO: Dinu Lazăr

M. Duțescu – *Uranus Park*

„Suplimentul de cultură“ publică în avanspremieră un fragment din romanul *Uranus Park* de M. Duțescu, care va apărea în curând în colecția „Ego. Proză“ a Editurii Polirom.

– Fragment –

Încă n-am învățat să mă comport corespunzător cu cei care vin dintr-o altă cultură. Mi-e teamă că sunt prea slab și nu reușesc să mă impun în fața celor care vin dintr-o altă cultură.

— După cum știți, sunt împuternicit de Bruno van Duijn să analizez împreună cu voi posibilitatea înființării unui birou Bruno van Duijn la București. Practic, de-asta am rămas acum alături de voi.

Tremură carnea pe mine: Julian, ogarul ăsta cosmopolit, ne transmite că a fost împuternicit de Bruno van Duijn să analizeze împreună cu noi (eu, Alina și dl Corneliu) posibilitatea înființării unui birou Bruno van Duijn la București – splendid! „Nu, eu nu sunt arhitect, ci Business Manager – birourile din Londra și Rotterdam ne aduc aproximativ 20% profit net pe an, ceea ce devine îngrijorător – pe de altă parte, suntem din ce în ce mai solicitați pentru proiecte în Est – din câte mi s-a explicat, Bucureștiul

are privilegiul unei poziții geografice ideale, inclusiv pentru ipoteza unei expansiuni către Orientul Mijlociu – da, exact, înțeleg că ați aflat că Bruno urmează să contracteze mai multe lucrări în Dubai, al căror onorariu total de proiectare se va situa în jurul cifrei de 8 milioane – euro? – nu, nu, dolari americani – mă iertați, ar fi trebuit să fiu mai specific – OK, mi se pare totuși important să stabilim că Uranus Park nu va fi așa-numitul *test baby* al acestui viitor birou – cu toate astea, putem anticipa că prin aducerea la București a unui brand cunoscut la nivel global vom realiza o contraofensivă la monopolul impus de cele 3-4 firme din București, care controlează momentan piața proiectelor mari – avem nevoie să formăm o echipă.“

— Nu va fi simplu. E o perioadă foarte delicată; nu va fi simplu de loc, intervin sobru, etalându-mi ultimele resurse de autoritate profesională, încercând de fapt să-mi camuflez angoasele.

— Dar nu există o coală de Arhitectură locală? De unde provin absolvenții? mă chestionează ogarul lui Bruno.

— Ba da, îi zic, are peste 100 de ani. Dar sunt alte motive...

— Adică?

— Lipsa arhitecților pregătiți pentru proiectele mari, desfășurate pe mulți ani, în condiții de lucru multinaționale și cu exigențe crescute. Lipsa unor arhitecți cu experiență consistentă, capabili să lucreze într-un birou de talia Bruno van Duijn și care să fie și angajabili, adică plătiți pe salariu... indiferent de salariu...

— Înțeleg. E oarecum normal, un arhitect trecut de 40 de ani are deja lucrările lui.

— ...apoi mentalitatea românească, pe care în mod evident n-o cunoașteți, și care presupune consecvență, chiul, posibilitatea sustragerii de documentații tehnice și informații confidențiale din birou. Sau instabilitatea angajaților care au dobândit o experiență...

— Pe aceștia îi putem motiva cu salarii mai mari...

— ...de fapt, mentalitatea generală a arhitecților de aici și de aproape oriunde, care acceptă cu greu un job necreativ, ce presupune atenție și rutină. Chiar dacă nu sunteți arhitect, presupun că vă

imaginați cum sună „detalii de execuție la un turn în Dubai“ pentru orice arhitect care nu e nici indian, nici chinez, nu?

— Haideți să încercăm un business plan schematic, ne arbitrează domnul Corneliu. Alina, te rog, ne ajuți?

Alina iese din sală și revine imediat cu un set de markere. Trece la tablă, toc, toc, și începe să scrie. Domnul Corneliu continuă, adresându-se tuturor:

— Cum vedeți organigrama unui astfel de birou? Horia?

— Depinde de numărul de proiecte. Pentru că dacă sunt proiecte mari, trebuie câte un șef de proiect la fiecare lucrare.

— Exact, mă completează Julian, olandezul, ogarul, păpușa. Intenția noastră ar fi să stabilim pentru început o structură ierarhică formată din trei Senior Architects, care răspunde fiecare de câte un Junior Architect. Ce salariu are un Junior în București?

— Maxim 700 de euro pe lună, salariu brut, îi răspund, și păpușa face ochii mari – îi place ce aude. Revine apoi la normal:

— În regulă. Și un Senior, un șef de proiect?

— 2.000? Dar v-am zis, e greu de angajat pe salariu.

— Oricum ar fi, sunt la jumătate din cât plătim în Rotterdam. Și mai puțin de un sfert din salariile pe care suntem nevoiți să le plătim în biroul din Londra. Deci probabil că putem oferi 12.000 de euro salariu brut anual pentru un Junior.

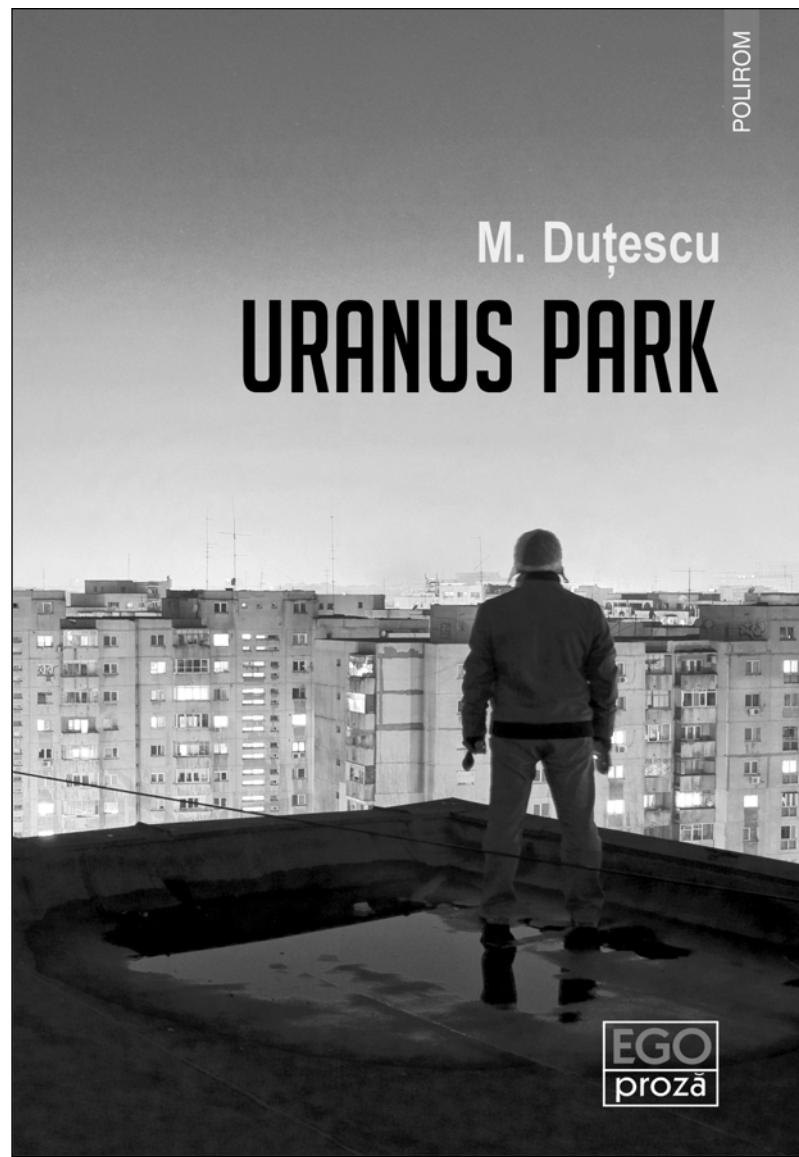
— Alina, notează, te rog, spune dl Corneliu, în timp ce Alina completează diagrama pe tablă.

— Alături de ei, putem spera că găsim 3 arhitecți cu experiență pe care să-i plătim cu 35.000 pe an și o secretară care va fi mulțumită cu maxim 5.000. Biroul va fi condus de un International Manager pe care îl vom aduce din Rotterdam; poate reușim să convingem unul din asociații lui Bruno să se mute la București. Va trebui să-i asigurăm un

CARTEA

Un tânăr arhitect primește șansa vieții lui când, la scurt timp după absolvirea facultății, este recrutat de un afacerist pentru un proiect de proporții în București. Intrucat între rechini imobiliari, e obligat

să se autodepășească mereu pentru a-și găsi un loc în lumea nemiloasă a dezvoltatorilor imobiliari. Trebuie să uite de familie, de prieteni și să se concentreze asupra unui singur scop: supraviețuirea într-un domeniu în care orice pas greșit poate duce la un dezastru profesional.

salariu brut anual de 250.000 de euro, la care se vor adăuga cheltuieli pentru chirie, mașină și școlarizare copii. Aș vrea să știu însă care sunt costurile unui Local Manager... Vreau să spun, un arhitect local care să se ocupe de formarea și motivarea echipei, de relația cu administrația publică și de alte probleme locale, inclusiv implementarea proiectelor pe care le vom contracta aici, norme tehnice sau chestiuni legislative specifice. Deci... Horia? Ești interesat?

— Eu am biroul meu, angajați... îi răspund, ca și când aș fi fost lovit de un abces mental.

— Îl trecem pe Horia cu 60.000 brut anual, plus 5% părți sociale din firmă, intervine dl Corneliu, robust, peste mine.

A fost pentru a doua oară în decursul acestei ședințe. Și pentru a doua oară i-am simțit solzii de gheață din privire.

— Alina, ai notat? întrebă, fără să mă slăbească din ochi, și continuă: trecând mai departe, e nevoie de 30 de metri pătrați per persoană,

dat fiind faptul că un astfel de birou va produce kilometri pătrați de desene lună de lună, ceea ce înseamnă că trebuie să găsim un spațiu de circa 250 de metri pătrați. Ideal ar fi o clădire cu personalitate în zona centrală, deci la costurile de până acum putem adăuga o chirie de aproximativ 30.000 de euro pe an, impozabili. Computerele și echipamentele complementare ar mai fi 25.000, doar în primul an, și mobilierul 10.000, la fel.

— Care sunt costurile legale pentru înființarea unei firme în România, întrebă olandezul.

— Taxele nu sunt mari. Dar tot ce înseamnă Business Development preluăm noi, iar asta include și logistica, și partea legal-administrativă; puteți lua în calcul 20.000 de euro.

— OK. Ajungem la 550.000 cu totul? Cam așa, nu?

— Da, confirmă Alina, și subliniază cu markerul roșu: 550.000. Adaugă: euro. Și dedesubt: start up, 1st year.

AUTORUL

M. Duțescu (n. 1979, Alexandria) este arhitect și lector la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu“ din București.

În urma câștigării concursului organizat de Editura Cartea Românească, publică în 2010 volumul de poezie și *toată bucuria acelor ani triști* – distins ulterior cu premiile naționale „Justin Panța“ și „Mihai Eminescu“ pentru debut.

În 2014 a mai publicat volumul de poezii *franceza un avantaj*, Editura Pandora M.

John Cheever – O femeie americană educată

„Suplimentul de cultură“ vă invită să (re)citiți un fragment din povestirea „O femeie americană educată“, de John Cheever, care face parte din volumul *Povestiri. Integrala prozei scurte*. Cartea a apărut la Editura Polirom, în 2011, în traducerea lui Ciprian Șiuale.

– Fragment –

— Treburile gospodăriei pur și simplu nu sunt stilul meu, spunea ea.

El era suficient de inteligent ca să înțeleagă adevărul din cuvintele ei; suficient de inteligent încât să nu se aștepte ca ea să-și modifice imaginea despre sine, ca femeie educată. Era sursa principală a vitalității și fericii ei.

În timpul unei ierni aspre nu reușiră să găsească nici un servitor. O bucătăreasă nesoasă venea când aveau invitați, dar restul treburilor cădeau în sarcina lui Georgie. Era anul în care Jill studia literatura franceză la universitatea Columbia, încercând să-și termine biografia lui Gustave Flaubert. De

obicei Jill stătea seara la biroul ei din dormitorul lor, lucrând la carte. Biber dormea. Georgie putea fi în bucătărie, lustruind argintăria și obiectele de bronz. Purta șorț și bea whisky. Era înconjurat de cutii de țigări, suportii pentru bușteni ai șemineului, boluri, câni și un sertar mare cu argintărie. Nu-i plăcea să lustruie argintăria, dar dacă n-ar fi făcut-o s-ar fi înnegrit. Cum spusese Jill, nu era stilul ei. Nu era însă nici stilul lui, și nici nu fusese educat pentru asta, dar chiar dacă el, cum spunea ea, nu era intelectual, nu era totuși nici atât de neintelectual încât să accepte toate vulgaritățile și clișeele care însoțeau lupta pentru egalitate sexuală. Știa că lupta era una recentă, că e reală și inexorabilă; iar dacă ea evita sarcinile ei domestice, el simțea că era posibil ca ea să-o facă fără să vrea. Fusese crescută ca o intelectuală, dar emanciparea ei era încă pusă sub semnul întrebării în multe domenii, astfel că, de vreme ce el părea să se bucure de mai multă libertate și să dețină o poziție tradițională mai puternică, era rolul lui să cedeze în chestiuni precum gospodăria. Știa că nu fusese alegerea ei să fie crescută ca o intelectuală, însă alegerea făcută de alții părea irevocabilă.

Natura lui accentuat sexuală îi atribuia lui Jill tandrețe, căldură și întunericul suprem al iubirii; dar oare de ce, se întreba el în timp ce lustruia furculițele, părea să existe o anumită contradicție între aceste atribute și posedarea unei minți limpezi? El știa că intelectul nu e un atribut masculin, deși agregatul tradiției pusese în mâinile bărbaților puteri decisive pentru atât de multe secole încât dezvățarea de vechea lor supremație trebuia să dureze destul de mult. Dar de ce instinctele sale îl făceau să se aștepte ca femeia pe care o ținea în brațe în fiecare noapte să-și ascundă, măcar, cultura? De ce părea să existe o problemă între iubirea enormă pe care el o simțea față de ea și capacitatea ei de a înțelege teoria cuantică?

Ea coborî la parter și se opri în ușa bucătăriei, privindu-l cum lucra. Sentimentele ei erau calde. Cât de bun, tandru, hotărât și arătos era bărbatul cu care se căsătorise. Cât de importantă era pentru el casa lor. Dar apoi, în timp ce îl privea, sentimentele ei se răciră brusc, ajungând la o îndoială paroxistică. Era el, așa cum stătea aplecat deasupra mesei din bucătărie, făcând munca unei femei, cu adevărat un bărbat? Se măritase

oare cu o jumătate de bărbat, cu o aberație? Îi făcea plăcere să poarte șorț? Era el un travestit? Și era oare și ea aberantă? Dar asta era inadmisibil, ca și raționamentul care ar fi făcut-o să înțeleagă că el lustruia argintăria pentru că era obligat să-o facă. Brusc, într-un colț al imaginației ei apărură ca prin ceață un vagabond brutal, un marinar păsos și bețiv care ar fi bătut-o sâmbătă seara, și-ar fi făcut poftelile grosolane cu ea și ar fi pus-o să frece podeaua în patru labe. Asta era tipul de bărbat cu care ar fi trebuit să se căsătorească. Acesta fusese destinul ei. El privi spre ea, îi zâmbi tandru și o întrebă cum merge cartea ei.

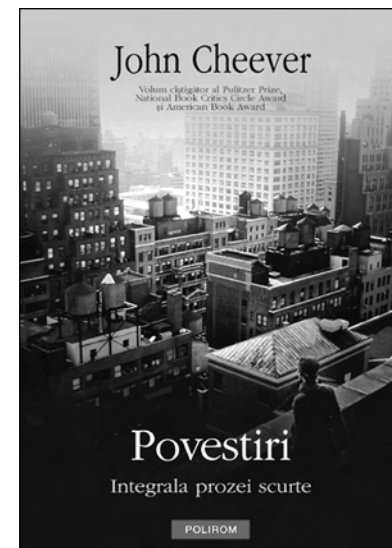
— Ța marche, Ța marche, spuse ea greoi, și se întoarse la biroul ei de la etaj.

„Micul Gustave nu se înțelegea deloc cu băieții de la școala lui“, scri-se ea. Era îngrozitor de nepopular...

După ce își termină treaba Georgie se duse și el în dormitor. Își trecu mâna încet prin părul ei.

— Stai să termin paragraful ăsta, spuse ea.

Îl auzi cum face duș, îi auzi picioarele goale pe covor în timp ce traversa încăperea și se arunca fericit în pat. Împinsă în mod egal de datorie

și dorință, dar încă cu gândul la splendorile lui Flaubert, Jill se spălă, se dădu cu parfum și veni lângă el în patul încăpător, care, cu lenjeria lui curată și frumos mirositoare și cu luminile plăcute ale celor două veioze, semăna într-adevăr cu un ascunziș din pădure. Bosquet, se gândi ea, brume, bruit. Apoi, ridicându-se în capul oaselor în brațele lui, exclamă „*Elle avait lu Paul et Virginie et elle avait rêvé la maisonette de bambous, le nègre Domingo, le chien Fidèle, mais surtout Lamitié douce de quelque bon petit frère, qui va chercher pour vous de fruits rouges dans de grands arbres plus hauts que les clochers, ou qui court pieds nus sur le sable, vous apportant un nid d'oiseau*“...

— Fir-ar a dracului! spuse el.

Vorbise pe un ton foarte supărat. Se ridică din pat, luă o pătură din dulap și își așternu patul în living.

Timperi noi

Daniel Cristea-Enache

Optimismul lui Călinescu

„Alecsandri este un autor capital, plin de finețe și spirit, viabil în poezie, dramă, proză, întâiul care trage folos din poezia populară, coloană solidă și elegantă a literaturii noastre, care a intuit toate rafinamentele emoției, în fine un scriitor încântător. Eminescu e un geniu. Ce vrea să zică asta?“

G. Călinescu ne explică: „Alecsandri iubește femeia, și una din ele moare tuberculoasă. Poetul lăcrămează puțin, sentimentalizează, și se simte după aceea sănătos și vesel. Iubirea n-a pătruns până la inimă și n-a zguduit creierul, făcându-l să reexamineze legile universului. Eminescu însă, de o gravitate extraordinară, își face o religie din dragoste: «Căci te iubeam cu ochi păgâni/ Și plini de suferinți,/ Ce mi-i lăsară din bătrâni/ Părinții din părinți.» Veronica Micle, femeie inteligentă

și talentată, se juca în chip grațios, de «*petite poésie*», cu un astru în flăcări. Este evident că «Luceafărul» fusese conceput demult, în clipe de gelozie și mâhnire, pentru că, în «Convorbiri literare» din decembrie 1875, Veronica se arată plictisită de luceafăr și atrasă de un alt ins, care i se părea soare“.

Cronica mizantropului, pe care G. Călinescu o țineuse, sub pseudonimul Aristarc, în „Adevărul literar și artistic“, „Jurnalul literar“, „Vremea“ și „Lumea“, nu cadra cu euforia oficială, obligatorie la intrarea în lumea nouă, socialistă. Prinț-o piruetă a convingerilor afișate, marele critic a renunțat la mizantropie pentru demofilia și la izolarea de societate în favoarea activării entuziaste în sânul ei. *Cronica mizantropului* a devenit *Cronica optimismului* și ceva din modul caracteristic

al autorului de a gândi problemele culturii și ale lumii printr-o prismă de subiectivitate întoarsă, contradictorie, polemică s-a pierdut. Însă rubrica lui din „Contemporanul“ a avut un impact formidabil și un rol formativ greu de cuantificat. Într-un context profund viciat de monocronismul ideologic, vocea lui G. Călinescu, stilul său inimitabil, verva ideatică marcau o excepție de la regulă, o pată de culoare în cenușii epocii.

Tableta publicată pe 17 ianuarie 1964 și dedicată lui Eminescu, la 114 ani de la nașterea poetului, este relevantă atât pentru tiparul stilistic al criticului, cât și pentru tabla lui de valori estetice. E știut că G. Călinescu fixase de tânăr o ștachetă foarte înaltă pentru critica noastră, afirmând că nu e critic adevărat acela care nu a dat o carte despre cel mai important autor român și stabilind, prin *Viața*, respectiv *Opera lui Mihai Eminescu*, două referințe obligatorii în domeniu. Textul de față pornește de la o nouă ediție a biografiei sale, scrisă, cum spune, „cu o mare vibrație sufletească“, dar și cu o documentare migăloasă. Criticul revine acum asupra figurii spiritului

creator eminescian, arătând o dată în plus neînțelegerea cu care contemporanii l-au înveșmântat pe poet, trăgându-l în sfera unei anecdote dubioase și exultând pe marginea micilor ciudățenii ale unui mare artist. Firește că nu toți contemporanii lui Eminescu au procedat astfel, dar adevărul e că spiritele comune și chiar cele mai cultivate împărtășesc plăcerea de a urmări nu conturul esențial al creatorului, ci liniile subțiri, nevrotic-tremurătoare, ale problemelor lui omenești, prea omenești... De altfel, în versurile din *Scrisoarea I*, Eminescu își anticipa cu o uimitoare limpezime posteritatea.

Îndepărtându-se de această perspectivă, G. Călinescu urmărește profilul eminescian pornind de la comparația unor versuri erotice și stabilind o enormă diferență specifică în raport cu „veselul Alecsandri“ și pasionala Veronica Micle. Un scriitor „încântător“, „coloană solidă și elegantă a literaturii noastre“, Alecsandri nu are forța geniului eminescian, gravitatea extraordinară a celui care, făcându-și o religie din dragoste, ajunge să pună în chestiune, cu forța sentimentului și a intelectului, legile universului. Iar

între versurile grațioase și corecte gramaticale ale Veronicăi Micle și cele ale modelului ei literar, distanța artistică este și mai mare, primele părând simple notații lirice în albumul unei foste domnișoare de pension. Criticul are grijă să scoată în evidență decalajul. Și pe când era mizantrop, și pe când devenise optimist, Călinescu avea o doză de misoginism.

Urmează fraza de încheiere, care este un plastic portret critic, un fragment recapitulativ și concludiv în spațiul căruia argumentele avansate anterior sunt însuflețite printr-o imagistică excepțională. „Un geniu este, de plângă sau de rade, un gânditor care lasă o dâră de foc pe traiectoria lui cosmică, dând o lecție de construcție umanității.“

Ultima secvență, „constructivă“, nu poate înșela decât vigilența cenzorilor din epocă. Vorbind despre Eminescu, criticul vorbește, implicit, despre tot ceea ce scapă înțelegerii comune și spiritelor înguste, norme nivelatoare, mediei aritmetice obținute prin adunarea puținelor cifre mari cu multele cifre mici și împărțirea sumei la un număr bine determinat.

Întoarcerea lui Monty Python: pentru bani, dar nu numai

Celebra trupă de comedie britanică se reunește pe scenă pe 1 iulie, pentru un spectacol ale cărui bilete s-au vândut într-un timp record. Imediat după revenirea „din șoc“, lumea a început să își pună întrebări: este spectacolul de rămas-bun al unei glorioase instituții a umorului sau doar o încercare de a face bani? Și una, și cealaltă, au explicat membrii trupei.

După o carieră de legendă în anii '70 și ceva din '80, Monty Python s-au despărțit după realizarea filmului *The Meaning of Life*. De atunci, ei s-au mai strâns împreună în câteva ocazii, ultima oară, în echipă completă, în 1989, cu prilejul unei emisiuni speciale pentru aniversarea a 20 de ani de la înființare. Au fost apariții ocazionale, niciodată o reuniune formală. Acum, ei revin (la capătul unor „îndelungate discuții secrete“) cu un spectacol ce va avea loc pe 1 iulie la O2 Arena, în Londra, un show care va conține „câteva dintre cele mai mari hituri Monty Python într-o abordare nouă, modernă, foarte pythonească“. Acesta a fost planul inițial. Dar când, în noiembrie, toate biletele s-au vândut în doar 43,5 secunde, alte cinci show-uri au fost anunțate.

Adevărul este că această reuniune a fost întâmpinată cu neîncredere și comentarii acide în Marea Britanie. Mai sunt Pythonii capabili să reinvie „vechea magie“? „Trupele rock precum Rolling Stones, ale căror membri au 60 sau 70 de ani, au poate impresia că pot să scape după ce fac turnee interminabile în care cântă despre cum să agăți tinerele, dar Pythonii sunt suficienți de isteți ca să înțeleagă mai bine situația“, a comentat un critic.

Atitudinea publică a celor cinci Pythoni reuniți nu a ajutat lucrurile. La conferința de presă, cei cinci afișau o plictiseală abia mascată, la un chat promoțional John Cleese și-a vărsat băutura pe moderator, Michael Palin a declarat public că „multe din materialele noastre

sunt de doi lei“, iar Terry Gilliam a fost de părere că reuniunea în sine „este deprimantă“ și a pus la îndoială inteligența trupei și relevanța stilului ei de umor în ziua de astăzi.

Pe urmă, sunt zvonurile că Pythonii fac aceste spectacole doar pentru bani – au nevoie de o sumă uriașă pe care trebuie să o plătească după ce au pierdut un proces legat de roialitățile musicalului lor, *Spamalot*. Plus, spun apropiații, John Cleese are de plătit o sumă imensă (12 milioane de lire sterline) fostei soții, Terry Jones are o ipotecă etc.

„Evident că e pentru nenorociti aia de bani!“, a declarat Eric Idle pentru „The Independent“. „E ca să plătim datoriile de după proces. Dar numai în Anglia sunt oameni capabili să declare că fac un spectacol de amorul artei! Nimeni din show business nu lucrează pe gratis.“

„One down, five to go“

De fapt, ideea acestui show a apărut când Idle, disperat să facă rost de bani, s-a consultat cu prietenul său Jim Beach, managerul lui Queen. „Ne-a spus că numai o seară de spectacol la O2 ne-ar ajuta să ne

plătim datoria. Dintr-odată, o plicticoasă discuție de afaceri s-a transformat în întâlnire de creație și toată lumea a fost fericită“, povestește Idle. „E o chestie minunată. E extraordinar să poți să aduni laolaltă niște tipi care sunt prieteni de 50 de ani, să faci un show Python pentru ultima oară, să ieși pe scenă și toată lumea să vadă spectacolul tău, iar tu să spui «Asta e, asta e ultima noapte». Nimeni din show business nu are oportunitatea asta. Niciodată nu știi care va fi ultimul spectacol.“

Pentru bani sau nu, Monty Python sunt gata să se bucure de aceste ultime nopți pe scenă și o fac în stilul caracteristic. Deasupra scenei stă scris „One down, five to go“ („unul s-a dus, au mai rămas cinci“) – o referire ireverențioasă la decesul lui Graham Chapman, al șaselea membru al trupei, în 1989). Ceilalți – John Cleese, Eric Idle, Terry Jones, Terry Gilliam și Michael Palin –, toți trecuți de 70 de ani, calculează caustic: „avem 357 de ani împreună“. „După 70 de ani, ne-am pierdut cu toții rușinea“, promite Terry Gilliam.

Ultimul clip al lui Lady Gaga, „o reclamă pentru viol“

Un nou scandal a izbucnit zilele trecute în lumea muzicii pop după ce a apărut online, neoficial, un clip pentru o piesă a lui Lady Gaga, un videoclip pe care șefii casei de discuri hotărâseră să nu îl dea publicității.

În acest video pentru piesa *Do What You Want*, vedeta apare goală împreună cu R Kelly într-un scenariu pe care criticii l-au declarat „o adevărată reclamă pentru

viol“. Clipul este regizat de Terry Richardson, fotograf extrem de controversat, realizator al altui clip foarte comentat, *Wrecking Ball*, al lui Miley Cyrus.

Clipul lui Lady Gaga a fost filmat în septembrie anul trecut și urma să aibă premiera în decembrie, dar, în ultima clipă, Gaga a amânat lansarea, oficial, invocând „un management prost“. „Toate videoclipurile mele de succes au fost concepute

într-o perioadă în care eram odihnită, iar creativitatea mea a fost onorată“, a declarat vedeta. „Cei care mi-au trădat acum încrederea și-au bătut joc de timpul și sănătatea mea și m-au lăsat singură să rezolv problemele ivite.“

Toată situația este inflamată de faptul că R Kelly a fost judecat și achitat în noiembrie anul trecut pentru deținere de material pornografic cu minori, iar Richardson, regizorul, a suportat în ultima vreme un șir de acuzații de abuz sexual din partea modelelor cu care a lucrat.

Colecția „infernală” a Bibliotecii din Moscova, deschisă doar pentru comuniști

Publicația „Moscow News” a dezvăluit existența, la Biblioteca de Stat (fostă sovietică) din Moscova, a unei colecții de peste 12.000 de obiecte, imagini și literatură erotică confiscate pentru vina de a fi exponentele „ideologiei burgheze”. O colecție interzisă publicului vreme de decenii, dar deschisă pentru uzul și delectarea demnitarilor comuniști.

Creată în anii '20, colecția reunește tot ceea ce bolșevicii considerau a fi „nefast ideologic” pentru popor. Atunci, bolșevicii au transformat muzeul Rumianțev în biblioteca Lenin, în cadrul căreia a fost creat un departament special unde a fost stocată literatura „compromițătoare” confiscată de la aristocrați – lucrări erotice pe care, sub denumirea de „Cărți pentru doamne” în era de dinainte de Revoluție, era „de bonton” să le ai ascunse în bibliotecă.

În anii '30, sunt adăugate toate lucrările (confiscate și ele) tratând sexualitatea umană și contracepția. Departamentul secret „erotic” este îmbogățit apoi grație lui Nicolai Skorodumov, directorul Bibliotecii Universității de Stat din Moscova, care, toată viața, a strâns desene și cărți erotice. NKVD-ul a pus mâna pe „comoara” lui Skorodumov abia după moartea acestuia, dar a refuzat să plătească vreă rublă văduvei pe motiv că obiectele „nu prezintă interes științific sau istoric”. Toate aceste obiecte „sulfuroase” nu au fost expuse niciodată public. Au stat însă la dispoziția demnitarilor comuniști, precum Mihai Kalinin, care erau mare amatori de erotism și pornografie.

Chiar și Skorodumov a reușit să își adune colecția, se pare, grație protecției șefului NKVD (precursoorul KGB), Genrich Iagoda, și el consumator vorace de material pornografic.

Cele mai „noi” obiecte adăugate colecției datează din anii '60-'80, „marfă” provenită în special din

confiscările de la vamă. „Se confiscă orice era considerat «necuviincios»”, explică Marina Cestnic de la Biblioteca din Moscova: un album cu fotografii cu formația Beatles, mai multe volume din *Kama Sutra*, un album Picasso etc.

Astăzi, colecția este parțial deschisă publicului fiindcă conducătorii bibliotecii nu sunt de acord care dintre aceste obiecte merită, cu adevărat, să fie expus.

Lectura, interzisă în pușcăriile britanice

Un scandal a izbucnit în Anglia după ce ministrul Justiției a hotărât interzicerea trimerii cărților, revistelor, a hârtiei și a timbrelor deținuților.

Motivul? Crearea unor „condiții mult mai spartane”, a explicat ministrul. „Ministrul Chris Grayling are o politică severă încă de la nominalizare. El vorbește constant de pedeapsă, uitând funcția fundamentală a închisorii, cea de reabilitare a deținuților”, a explicat Lord Ramsbotham, inspector al penitenciarelor. Mai mulți scriitori britanici s-au mobilizat împotriva acestei decizii, semnând o petiție online. Printre aceștia se numără Salman Rushdie, Julian Barnes, Ian McEwan sau Martin Amis.

În acest timp, în ultimii ani, în Brazilia se discută un proiect prin care deținuților li se reduce pedeapsa cu o lună pentru o carte citită și analizată.

e-BOOK-uri
POLIROM
și CARTEA ROMÂNEASCĂ

875
de titluri
disponibile

www.polirom.ro

Proiect realizat în colaborare cu

elefant.ro
MALLUL ONLINE AL FAMILIEI TAIE

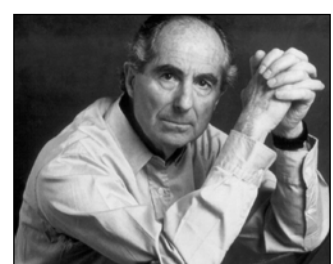
Philip Roth, adaptat la cinema

Romanul *Pastorală americană*, al scriitorului laureat în 1998 cu premiul Pulitzer, va fi adus pe ecrane cu Ewan McGregor în rolul „Suedezului”.

Regizorul filmului va fi australianul Philip Noyce, care a mai realizat, printre altele, *Dead Calm*, *Patriot Games* sau *Salt*, iar adaptarea este semnată de scenaristul John Romano (*Avocatul din limuzină*).

Este a treia adaptare a unui roman de Philip Roth realizată de studiourile Lakeshore Entertainment după *The Human Stain* și *Elegy*.

Ewan McGregor va interpreta rolul personajului principal, Seymour Levov, poreclit „Suedezul”, un om de afaceri de succes a cărui existență se prăbușește după ce fiica lui, militantă împotriva războiului din Vietnam și a capitalismului american, devine „terorist politic”.

Romanul *Pastorală americană* a fost publicat în 1997 și a fost distins cu premiul Pulitzer pentru ficțiune în 1998.

Filmările sunt programate să înceapă în Pittsburgh, Pennsylvania, în martie 2015.

Michel Houellebecq, economist?

Îl știm ca scriitor, poet, depresiv, glumeț și chiar uneori cântăreț... dar, pentru Bernard Maris, Michel Houellebecq este înainte de toate un economist, scrie „MyBoox”. „Cărțile lui vorbesc despre sănătatea publică”, afirmă Maris în volumul *Houellebecq, economiste* ce va fi publicat de Editura Flammarion în această toamnă.

„La fel cum, citind Kafka, înțelegi că lumea este o închisoare, citind Orwell, că hrana pe care o primim este o minciună, citind acest aspect economic al lui Houellebecq, pe care am să vi-l dezvoltăm, veți înțelege că acest clei care vă frânează pașii, vă înmoaie, vă împiedică să vă mișcați și vă face atât de triști și nefericiți este de natură economică”, spune Maris.

Bernard Maris este economist, Consilier General la Banque de France și ziarist cunoscut ale cărui materiale sunt difuzate de France Inter și sunt publicate de „Nouvel Observateur”, „Figaro Magazine”, „Le Monde” sau „Charlie Hebdo”.

Suplimentul
DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”.
Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Senior editor:
Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:
George Onofrei

Redactor-șef adjuncț:
Anca Baraboi

Tehnoredactare:
Adina Ciocoiu

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi (Fără zahăr),
Dragoș Cojocaru, Daniel Cristea-Enache, Radu
Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Luiza Vasiliu.

Carte:
Doris Mironescu, C. Rogozanu,
Bogdan-Alexandru Stănescu, Codrin Liviu
Cuțitaru, Daniel Cristea-Enache, Florin Irimia.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru
Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Oltița Cîntec.

Caricatură:
Lucian Amari (Jup).

Grafică:
Ion Barbu.

TV:
Alex Savitescu.

Actualitate:
Robert Bălan, R. Chiruiță, Georget Costiță,
Veronica D. Niculescu, Ioan Stoleru,
Elena Vlădăreanu

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333.
Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru
3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei
(690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului »
Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

Pagini realizate de Dragoș Cojocaru

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza Vasiliu

Dylan

Prima oară când l-am văzut pe Dylan, acum aproape 10 ani, am traversat jumătate de Germanie cu rucsacul în spate, am schimbat trenuri, am stat în gări, am mâncat sendvișuri subțiri și puține, și, tot drumul, ca să-mi țin mintea ocupată, m-am gândit cum o să se urce Dylan pe scenă și o să spună: „Bună searaaaaa, Erfurt! Ce mai faceți? Sunteți bine? Ei, atunci mă bucur. Știu că se află în seara asta aici o fată din România, e primul ei concert mare, cu adevărat MARE, știu că a venit de departe ca să mă vadă, așa că, dragă Luiza, *You're Gonna Make Me Lonesome When You Go* o să fie pentru tine. Aplauze pentru Luiza!”. Am avut loc în fundul sălii – mai degrabă o sală de sport decât o sală de concert, cu gradene pe stânga și pe dreapta –, de unde-l vedeam pe Dylan mic cât un chibrit dintr-o cutie de chibrituri, iar Dylan nu numai că nu mi-a făcut nici o dedicație, dar n-a spus nici măcar „Bună seara, Erfurt!”, a mormăit ceva de-abia la final, înainte de ultima piesă, când și-a prezentat băieții din trupă. Atât. Am fost dezamăgită crunt, era ca și cum mi-ar fi promis ceva și nu s-ar fi ținut de cuvânt. Deși, știu cu toții, Bob Dylan nu-mi promisese nimic. Acum trei zile, Dylan a avut concert la Sala Palatului din București. Am reușit să intru printr-o manevră neașteptată și m-am așezat în rândul 2, pe locurile de VIP. La 20.30 fix, s-au stins luminile în sală, iar Dylan, foarte mic sub o pălărie foarte mare, a urcat pe scenă. A cântat aproape tot concertul ținându-se cu mâna dreaptă de stativul microfonului, balansându-se de pe-un picior pe altul – mișcare supremă de dans atunci când ai 73 de ani –, a zâmbit, s-a și alintat de câteva ori, a stat mult la pian, a survolat mulțimea cu aeroplanul-muzică, a fost acolo, în fața noastră, fragil și atent, protejat de o lumină slabă de bar plin de fum. L-am iertat pentru Erfurt, de data asta înduioșarea a fost prea mare, trecuseră totuși 40 de ani de când cântase prima dată *Tangled Up In Blue*. Eu împlinesc 40 de ani în 2024. Sper ca Dylan să fie tot aici.

ISSN 1584-8272

Amour. Pe ruinurile Lindenfeldului

Titlul celui mai nou film al lui Radu Gabrea e intenționat ambiguu. O dată că sună a declarație de dragoste pentru satul Lindenfeld, părăsit de șvabii care îl populaseră (urmașii germanilor veniți din Boemia), în al doilea rând pentru că, oricât de greu ne-ar veni să credem din partea lui Radu Gabrea, filmul e un *love story* (deși asumat, după cum se vede, doar pe jumătate).

Filmul a avut o geneză mai lungă și un scenariu inițial scris de Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu după debutul în proză al lui Ioan T. Morar, *Lindenfeld* (scos de Polirom, într-o primă ediție, în 2005). Acum, pe genericul final scrie că filmul are la bază romanul lui Ioan T. Morar, „repovestit” de Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu, fiind realizat însă după scenariul lui Adrian Lustig. „Practic”, din povestea din carte, care folosea flashback-uri și se concentra pe organizarea unei mari inscenări care să îl facă pe eroul reîntors din Germania (unde a făcut avere) în Lindenfeld să creadă că satul e încă viu, Radu Gabrea a păstrat puține lucruri. Parcă pentru a ne face să sesizăm distanța luată față de carte, pe erou nu îl mai cheamă Klaus Bernath, ci Ulrich (Ully) Winkler, iubita din adolescență, Gudrun, se numește Helga și nu mai moare în lagărul din Siberia, ci e regăsită în Lindenfeld, singură cu pisicile ei, iar inscenarea cu pricina e contrasă într-un capitol scurt, aproape de final. Asta „incumbă” mai puține personaje decât în carte, o producție mai ieftină și o poveste mai intimistă. Radu Gabrea a justificat modificarea scenariului

inițial printr-un *coup de foudre* cu „decorul fabulos” al „ruinelor” din Lindenfeld, deși scenele din locuința Helgăi sunt filmate în studio, la Atlantis Film.

Nu am reușit să înțeleg ce se află dedesubtul termenului de „repovestit” și nu cunosc detalii picate despre renunțarea la colaborarea cu tandemul Teodorovici & Lăzărescu, dar mie filmul mi s-a părut sensibil, coerent și cu un ritm pe care îl susține de la început și până la sfârșit, deși partea cu actorii de la Timișoara (oricât de simpatic ar fi Nicodim Ungureanu semănând a fotbalist din RDG) era din alt film – mai ales Mircea Diaconu, cu o octavă mai sus decât toți. Restrângerea scenariului a dus până la urmă la o formulă convenabilă, bine susținută de scenografie și imagine, și care devine chiar emoționantă prin interpretările lui Victor Rebengiuc și Victoriei Cociaș. Cei doi actori sunt sarea și piperul filmului, care fără ei nu ar fi existat. Între ei există o complicitate cu totul specială. Îmbătrânită cu o mască prostetică adusă din Germania (după cum am aflat la conferința de presă), Victoria Cociaș are liniștea omului în vârstă pentru care fiecare gest e important, iar liniștea ei comunică

**Voi n-ați întrebat
FĂRĂ ZAHĂR vă răspunde**

Bobi

Capacitate 2014

Hai, admit, poate că elevii de a opta nu mai au chef de învățat, poate că tentațiile cotidiene sunt prea multe ca să-și mai facă timp să citească. Dar, chiar dacă și-ar fi făcut, tot degeaba ar fi fost. Pentru că ar fi trebuit să rezolve un subiect de limbă și literatură română absolut cretin. Nu știu cine l-a elaborat și ce frustrări avea, dar am sincera senzație că dacă reușește cineva să ia notă maximă, ar trebui făcut automat membru al Academiei. Adică, recunosc, îmbătrânesc și eu și devin ursuz, dar

nu poți, frate, să mutilezi puterea de expresie a elevului, dându-i să rezolve asemenea subiecte.

Nu am destul spațiu să scriu despre trăirile adolescentului de clasă a opta raportat la poezia „Rânduri pentru Anul Nou” de Ion Minulescu, așa că o să mă concentrez asupra ultimei cerințe a subiectului de examen.

Zice așa: redactează, în 80-150 de cuvinte, o scurtă narațiune în care să prezinți o întâmplare petrecută în timpul participării la o întâlnire

Film

Iulia Blaga

foarte bine cu liniștea lui Victor Rebengiuc, al cărui personaj cu debut de Alzheimer își încheie conturile cu viața, deși nu știi ce pune la cale. E ceva de *Amour* în scenele dintre cei doi, de *love story* crepuscular, deși filmul lui Gabrea nu are tragismul filmului lui Michael Haneke. E un film emoționant fără a fi un „film de festival”. E riscant pentru că nu prea are acțiune și pentru că între Ully și Helga nu se întâmplă mai nimic, dar acest aer de iubire crepusculară care nu cere nimic dă, prin cei doi actori, mai multă greutate filmului decât ar fi dat o desfășurare de forțe cu multe efecte și cu o

arhitectură mult mai complexă. Dacă filmul ar fi preluat exact povestea din roman, Gabrea ar fi făcut un fel de *Nuntă mută*. Așa, a făcut un *love story* care le-a permis celor doi actori să joace în surdina. Păcat că e prea mult Pachelbel, mai exact Canonul în D Major. Radu Gabrea e mare fan Werner Herzog, care a folosit același canon în *Enigma lui Kaspar Hauser*. Pe cât de mare fan e, pe atât de des e invocată piesa, în interpretări diferite și pe instrumente diferite. Asta nu face filmul mai sensibil decât e (mai obositor, da!), ci demonstrează că nostalgia filmului e nostalgia regi-zorului, ceea ce e în avantajul lui.

organizată de școală, cu un scriitor contemporan.

În compunerea ta, trebuie:

– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;

– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;

– să ai un conținut adecvat cerinței;

– să respecti precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Rezolvare.

Eu sunt elev în clasa a opta la Școala Generală din Lețcani. Doamna profesoară de română ne-a anunțat că a trimis o scrisoare către domnul Andrei Pleșu, cel mai contemporan scriitor din România, scrisoare prin care l-a invitat să viziteze școala noastră cu ocazia hramului comunei. Ea este totodată și diriginta noastră.

În cadrul ședinței cu părinții s-a hotărât că trebuie renovată sala de clasă și făcut curățenie în curtea școlii cu ajutorul elevilor și al părinților. Tatăl meu, care este zugrav, s-a oferit să văruiască pereții clasei, în schimbul unei note de zece pentru mine. Doamna a zis că e șantaj și mi-a pus opt.

Doamna dirigintă a dat jos de pe perete portretul lui Ion Creangă și i-a desenat cu markerul niște ochelari foarte groși, spunând că astfel va arăta foarte asemănător cu scriitorul contemporan Andrei Pleșu.

Eu am primit ordin să curăț curtea școlii de toate căcărezele de capră și să văruiesc tulpinile celor doi corcoduși.

Doamna dirigintă a aflat că poștașul s-a îmbătat și a scăpat tolba cu corespondență în iaz, așa că scrisoarea nu a mai ajuns nicăieri.

Ce frumos este Andrei Pleșu!